

INTERNACIA PEDAGOGIA REVUO

Speciala eldono
N-ro 1

Nürnberg

1969 ?

La lerneja instruado de la Internacia Lingvo

Enkonduko en instrumentodon

de

Prof. d-ro István Szerdahelyi, fakestro de „Esperanto lingvo kaj literaturo“
en la universitato Lóránd EÖTVÖS, Budapeŝt

ENKONDUKO

§ 1 **Metodo** estas sistema kombino de rimedoj kaj procedoj por atingi difinitan celon. La metodo rilatas ĉiam al konkreta situacio kaj dependas de konkretaj faktoroj. Absoluta, ĉiam kaj ĉie valida metodo ne ekzistas. Ekzistas nur pli aŭ malpli ĝenerale validaj principoj, rimedoj kaj procedoj.

La instrumentodon de iu studobjekto difinas:

- a) la celo de ĝia instruado — KIAL?
- b) la karaktero de la studobjekto kaj ĝia materialo — KION?
- c) la formo de la instruado kaj la konsisto de la lernantaro — KIUJN?

§ 2 La celo de Esperanto-instruado

Dum la instruado de Esperanto ni klopodas atingi **praktikan** kaj **edukan** celojn.

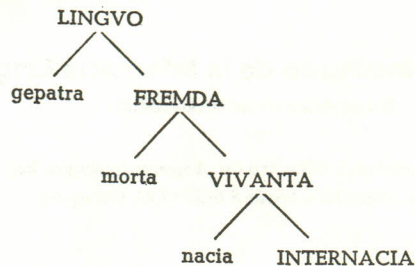
La **praktika celo** de Esperanto-instruado estas: elformi en la lernantoj la kapablon paroli la lingvon, t. e. produktive uzi ĝin por transdoni komunikaĵojn kaj skribi kaj buŝe.

La **eduka celo** de Esperanto-instruado estas: elformi en la instruatoj dum la instruprocezo tiujn karaktertraĵojn, kiuj karakterizas la esperantismon kiel koncepton.

Esperanto kiel studobjekto devas kontribui al tiuj ĝeneralaj popolklerigaj celadoj en kies kadroj ĝi okazas. Krome, laŭ siaj specifaj ecoj, Esperanto povas akcentite kontribui al la efektivigo de kelkaj partikularaj celoj. Ekzemple: estante lingvo internacia ĝi emfaze taŭgas por la edukado al internaciismo, al internacia interkompreniĝado. Estante neŭtrala ĝia instruado ebligas la edukadon al la reciproka estimo de nacioj, taksu egalaj ĉiujn naciojn. Laŭ sia esenco estante pacama, Esperanto perfekte taŭgas eduki al pacamo, konduki al la paca kunekzistado de diversaj nacioj.

§ 3 Laŭkaraktere Esperanto estas lingvo, sekve la principoj de ĝia instruado kongruas kun la ĝeneralaj principoj de la lingvo-instruado. Elirante el la plej ĝeneralaj, la principoj ĉiam konkretiĝas laŭ la suba skemo:

La sistemo de instrumentodaj principoj en nia kazo sekvas la vicon: lingvo — fremda lingvo — vivanta fremda lingvo — internacia lingvo, fremda, vivanta.

§ 4 La formo de la instruado povas esti tre diversa. La plej grava estas la **lerneja instruado**. La enkonduko de Esperanto en lernejojn dekomence estis unu el la plej gravaj taskoj de la movado. Jam dum la unua UK en 1905 EDMOND PRIVAT proponis ĝin, kaj la propono eniris en la tagordon kiel la 4-a punkto. Ĉis la unua mondmilito oni enkondukis la instruadon de Esperanto sporade en la plej diverslandajn lernejojn. Post la mondmilito, en 1922, la 18-an de aprilo, la Societo de Nacioj kunvokis la reprezentantojn el ĉiuj landoj-membroj por diskuti la problemon: „La lerneja instruado de Esperanto“. Partoprenis pli ol 100 pedagogoj el 28 ŝtatoj — inter ili 16 oficialaj reprezentantoj de la registaroj. La konferenco sendis siajn favorajn proponojn al la Estraro de Societo de Nacioj. Post longaj diskutoj venkis la franca starpunkto, kiu kontraŭis la enkondukon de Esperanto en lernejojn (18 voĉoj kontraŭ 8), kaj fine oni decidis transdoni la aferon al la Komisiono pri Intelekta Kunlaborado. Finfine la Komisiono ne proponis la enkondukon de Esperanto en la lernejojn, sed konsilis al la Societo de Nacioj atente sekvi la evoluadon de Esperanto, „kies uzado efike povus helpi al efektiviĝo de la morala unueco de la homaro, se ĝi ĝenerale disvastiĝus“. 30 jarojn poste preskaŭ samenhavan rezolucion portis la Unesko-konferenco en Montevideo: „La ĝenerala Konferenco... / IV. 1. 4. 4223 / notas, ke pluraj Ŝtatoj-Membroj informis pri sia preteco enkonduki aŭ ampleksigi la instruadon de Esperanto en siaj lernejoj aŭ superaj edukaj institucioj, kaj petas tiujn Ŝtatojn-Membrojn informadi la ĝeneralan direktoron pri la rezultoj atingitaj sur tiu kampo, ...“

Nuntempe en la plejparto de la ŝtatoj Esperanto estas instruebla en lernejoj, precipe kiel nedeviga, kromprograma, libervole elektita studobjekto. Laŭ neprecizaj statistikoj la evoluado de lerneja instruado aspektas jene:

1950/51	— 15 ŝtatoj	— 114 lernejoj
1955/56	— 22	— 142
1959/60	— 27	— 356
1961/62	— 27	— 471
1962/63	— 32	— 563
1968/69	— 31	— 691

En niaj tempoj la enkonduko de Esperanto en lernejojn kaj ĝia oficialigo formas la ĉefan taskon de UEA kaj same de ILEI. En sia statuto ILEI formulas: „unuigi ĉiujn instruistajn Esperanto-organizaĵojn en la mondo por sisteme labori por la enkonduko de Esperanto en ĉiusecajn lernejojn, kaj organizi reciprokajn interŝanĝojn de spertoj de la monda E-instruistaro rilate al plibonigo kaj modernigo de la Esperanto-instruado.“

Grandan antaŭenpuŝon povas doni al la afero la konkludo de la III-a Kunordiga Konferenco por enkonduko de Esperanto en lernejojn (Maribor, 27 — 29a de marto, 1970) kies duan paragrafon ni citas laŭvorte: „... la Konferenco instigas al la daŭriĝo de instruado en ĝisnunaj formoj kaj en la celo de plua evoluigo de Esperanto-instruado proponas al la kompetentaj lernejaj instancoj de la ŝtatoj Aŭstrio, Bulgario, Hungario, Italio kaj

Jugoslavio enkonduki eksperimente devigan instruadon de Esperanto en difinita nombro da lernejoj. Estus konsilinde, ke la instruado de Esperanto komenciĝu post 4 jaroj de la elementa lerneja studado, kaj ke ĝi daŭru minimume tri jarojn.“

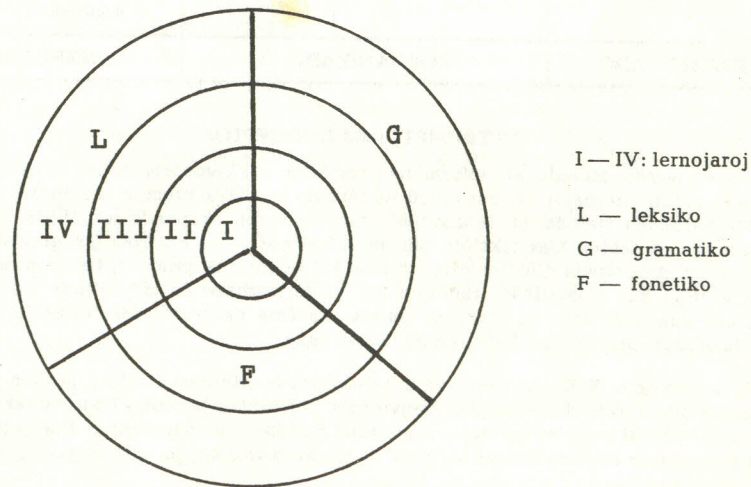
La Konferenco komisiis la fakan gvidadon de la eksperimento al la Esperanto-fako de la Scienca Universitato Lóránt Eötvös, Budapeŝt.

§ 5 La formon de la instruado parte difinas la **konsisto de la lernantaro**: en lernejoj oni instruas ĝenerale geknabojn, gejunulojn, en vesperaj kursoj plenkreskulojn. La faktoroj, kiuj pleje influas la metodikon estas: la aĝo, la gepatra lingvo kaj la ĝeneralaj kaj lingvaj antaŭkonoj. Dum la organizado de studmaterialo kaj ĝia instruado oni nepre devas priatenti la aĝon, kiu siavice difinas la kapablojn kaj la interesrondon de la gelnantaro. La plej grava faktoro estas la gepatra lingvo, kiu ĉiam ĉeestas, ĉu konscie, ĉu subkonscie dum la tuta instruprocezo. La fakto, ke la alproprigon de Esperanto antaŭas jam la regado de iu lingvo, parte helpas, parte malhelpas ĝian instruadon. La fakto de interĝenado de lingvoj nomiĝas **interferenco**. La interferenco kaŭzas helpaĵojn (**pozitivajn transferojn**) kaj malhelpaĵojn (**negativajn transferojn**). Estas la tasko de metodologio esplori la interferencan sistemon, konstati la pozitivajn kaj negativajn transferojn kaj konstrui la **metodologian tipologion** de la gepatra kaj instruata fremda lingvoj. La plej granda didaktika valoro de Esperanto-instruado, kiel unua fremda lingvo estas, ke ĝia alproprigo ĝisminimume reduktas la interferencan inter la gepatra kaj la dua fremda lingvo, kreante riĉan sistemon de pozitivaj transferoj. (Precipe grava estas ĝia transfera rolo inter la ugro-finna hungara lingvo kaj iu hindo-eŭropa-lingvo.)

§ 6 Kiel dirite en la § 2 — la praktika celado de Esperanto-instruado estas la alproprigo de la parolo. La metodiko strikte diferencigas la **lingvon de la parolo**. La lingvo estas la materialo de la instruado, ĝi estas sistemo de konoj. La lingvon, ĝian fonetikon, gramatikon kaj leksikon oni povas lerni, sed la nura kono de la lingvo ne signifas kapablon uzi ĝin praktike. La parolo estas sistemo de aŭtomataj kapabloj: paroli, kompreni, skribi, legi. La kapabloj elformiĝas per daŭra, persista, konsekvenca ekzercado. La konoj estas rimedkarakteraj: ili plifaciligas la elformadon kaj la firmigon de la kapabloj.

LA STUDI-MATERIALO

§ 7 La lingvo estas ampleksega, komplika kaj tre kompleksa fenomeno. „Ataki“ ĝin sur ĉiuj frontoj samtempe neebblas. La tasko de metodologio estas „segmenti“ la materialon, t.e. detranĉi el ĝi partojn (mikroorganismojn), kiuj limigite kapablas memstare funkcii. La trancion — sed ne la proporciojn! — prezentas la suba skemo:

La lingvomaterialo, segmentita en la celo de la instruado, nomiĝas „**minimumo**“: leksika-, gramatika- kaj fonetika-minimumo. La minimumoj denombrias la materialon, ekz. la vortelementojn, la gramatikaĵojn. Ke iu elemento apartenas aŭ ne al la minimumo estas konstatenda laŭ certaj principoj:

- a) la **ofteco** — en la minimumon eniras la plej oftaj elementoj, ĉar laŭ didaktika vidpunkto ju pli alta estas la frekvenco de iu elemento, des pli alta estas ĝia uzvaloro;
- b) la **disponebleco** — estas elementoj, kies frekvencia koeficiento estas malalta, tamen el aliaj vidpunktoj ili devas eniri en la minimumon. Ekzemple tiaj vortoj, kiel „kreto, tabulo, ŝuo ...“ estas maloftaj en la ĉiutaga parolado, tamen gravaj en la lingvo-instruado;
- c) la **tematika sistemeco** — gravas ĉefe ĉe fermitaj tematikaj grupoj, ekz. la 7 tagoj, la 4 sezonoj, la 10 bazaj numeraloj, ktp. Laŭ tiu principo la eroj de tiuj sistemo devas eniri en la minimumon sendepende de ilia frekvenco;
- d) la **valento** — t. e. la kombiniveco de elementoj. Ju pli kombiniva estas iu elemento, des pli alta estas ĝia didaktika valoro. Ekzemple la sufikso -ing- havas malaltan valentkoeficienton, ĉar ĝi kombiniĝas nur kun limigita nombro da aliaj elementoj;
- e) la **internacieco** — pli precize: la simileco al la adekvata elemento en la gepatra lingvo aŭ en alia lingvo, konata jam fare de la lernantoj. Tiu lasta principo efikas ĉefe en la unua periodo.

§ 8 Post la segmentado de la lingva materialo sekvas la **organizado** de la segmentita materialo, t. e. la dozado laŭ diversaj instruetaĵoj kaj la metodika ellaborado. La dozado okazas en la forno de **instruprojektoj**, la metodike ellaborita materialo konkretiĝas en la **lernolibro**.

La metodika ellaborado okazas laŭ certaj instrumentodaj konceptoj: la lernolibro entenas ne nur simplan inventaron de la instruenda materialo, sed ĝi jam sugestas ankaŭ la metodon, laŭ kiu tiu materialo estu instruata.

Sumigante la materialon de la 7a kaj 8a paragrafoj, ni povas ĝin prezenti skeme:

I-a etapo	II-a etapo		III-a etapo
leksika, gramatika kaj fonetika minimumoj	dozoj laŭ instruetaĵoj = instruprojektoj	didaktike ellaborita materialo = lernolibro	presentado + lernado + ekzercado + aplikado + kontrolo +
SEGMENTADO	ORGANIZADO		INSTRUADO

INSTRUMENTODAJ KONCEPTOJ

§ 9 La unua lerneja metodo, kiu elformiĝis tiam, kiam oni komencis instrui la latinan lingvon en la eŭropaj lernejoj kaj poste, laŭ tiu modelo la aliajn, precipe la francan, nomiĝas **gramatika-traduka metodo**. En la instruado centran lokon okupas la lernolibro, komence iu libro, ekz. la Biblio, kies tekstojn oni legas kaj poste oni analizas ĝin gramatike kaj tradukas gepatrolingven ĝin. Tio estas la **analizo**. La inversa procedo, t. e. kiam unue oni lernas vortojn kaj gramatikajn regulojn kaj poste, surbaze de gramatikaj kaj leksikaj konoj oni kunmetas frazojn, nomiĝas **sintezo**. La ĉefa ekzercadformo estas la traduko, sekve la gepatra lingvo ĉiam ĉeestas dum la instruado.

§ 10 Je la fino de la XIX-a jarcento, kiam plivigliĝas la internacia trafiko, la vivo postulas jam la praktikan uzon de la fremdaj lingvoj. Ne plu sufiĉas la teoria kono de leksiko kaj gramatiko, sed oni postulas rapidajn rezultatojn. En 1880 aperas la libro de **François Gouin**: „L'art d'enseigner et d'étudier les langues“ (La arto instrui kaj lerni la lingvojn). La bazaj principoj estas:

1. gravas ne la vido sed la aŭdo; sekve oni devas paroli kaj paroligi. La parolo estas tempa fenomeno, kies elementoj sekvas unu post alia kaj ne spaca kun elementoj metitaj unu apud alia;
2. oni lernas iun fremdan lingvon por scipovi komuniki informojn, sekve la baza didaktika unuo estas ne la vorto sed la frazo. La parolata frazo devas ĉiam antaŭi la frazon legotan aŭ skribotan.

Laŭ tiuj principoj diserigas Gouin la lingvon je frazerioj (t. n. „Gouin-vicoj“) konstruitaj laŭ strikta logika kaj kronologia sinsekvo. Tiamaniere li konstruas 50 000 frazojn grupigitajn laŭ 5 temoj: 1) la gepatra domo, 2) la socio, 3) la naturo, 4) la metioj, 5) la sciencoj. Ekzemplo de Gouin-vico (la lernanto agas kaj dume li diras, kion li faras):

„Mi iras al la pordo. Mi haltas ĉe la pordo. Mi staras antaŭ la pordo. Mi etendas la brakon. Mi tuŝas la klinkon de la pordo. La klinko estas en mia dekstra mano. Mi premas la klinkon. Mi malfermas la pordon. La pordo malfermiĝas ... ktp.“

La Gouin-koncepto jam krute diferencas de la gramatika-traduka koncepto, kvankam Gouin en la komenca periodo uzas la gepatran lingvon por traduki kaj klarigi la gramatikajn fenomenojn.

§ 11 Du jarojn post la apero de la Gouin-verko, en 1882 la germana metodikisto Wilhelm Viëtor, sub la pseŭdonimo „Qousque tandem?“ publikigas sian faman verkon: „Der Sprachunterricht muß umkehren“, kiu poste fariĝis la bazo de la nova, t. n. „**rekta metodo**“. Tiu koncepto regas tutan periodon (la t. n. reformperiodon) kaj ĝis niaj tagoj havas fortan influon. La bazprincipoj de la rekta (senpera, natura) metodo estas:

- a) la forigo de la gepatra lingvo;
- b) la ekskludo de la gramatiko-instruado;
- c) la forigo de la lernolibroj.

La ekskluziva ekzercadformo estas la konversacioj, kiuj devas esti ĉiam aktualaj, viglaj kaj spritaj. Oni uzas ekzercojn de tradukado nek el- nek en gepatra lingvo.

Kvankam la rekta metodo havas multajn pozitivajn elementojn, tamen ĝia ekskluziva apliko ne eblas: instrui nekonataĵojn per nekonataĵo estus absurda postulo („ignotum per ignotius“).

§ 12 Ankaŭ la Esperanto-instruado trapasis ĉi tiujn evolufazojn. Novan epokon en la metodiko de Esperanto-instruado malfermis la hungaro **Andreo CSEH** (naskiĝis en 1895). Li ellaboris sian instruprocedon en 1920. Poste, kune kun ges-roj ISBRUCKER li fondis en Arnhemo la Internacian Cseh-Instituton (poste Internacia Esperanto-Instituto). Tie oni okazigas kursojn por estontaj Cseh-instruistoj kaj eldonas revuon „La Praktiko“, organo de Universala Ligo, fondita en 1932.

La Cseh-metodo estas esence rekta-metodo, ĉar la karakteriza situacio, en kiu oni ĝin uzas (fremdlingvano instruas al fremdlingvano) en si mem malebligas la uzon de iu komuna lingvo. Oni ne uzas lernolibrojn, sed la gramatikon oni instruas, eĉ sufiĉe intense. Sed la instruado de gramatiko estas enkadrigita en la studmaterialon, kaj oni instruas ĝin en Esperanto. (Tiu fenomeno estas tute speciala, kaj ĝi troviĝas en neniu alia instrumentoda koncepto.)

Laŭ la Cseh-metodo oni povas atingi bonegajn rezultojn facile, amuze kaj rapide. Sed ĝian ĝeneraligon malhelpas la manko de lernolibro kaj la manko de taŭgaj instruistoj. La metodo postulas de la instruistoj tiel altajn kvalitojn, kiujn postuli ĝenerale ne eblas. Tamen, kiel la plej alta grado de Esperanto-instruado restas ĉiam modelo por la Esperanto-instruistoj.

§ 13 La bazprincipoj de la Cseh-metodo estas (laŭ Enciklopedio de Esperanto, I-a volumo, p. 87):

1. neuzado de nacia lingvo, klarigado de novaj vortoj per la jam instruitaj;
2. neuzado de lernolibroj;
3. komuna ĥora respondado de la kursanoj;
4. aplikado de konversacio pri aktualaj anstataŭ uzado de lernejoj ekzemploj;

5. riĉa aplikado de humoro kaj ŝercoj;
6. instigado al tio, ke la lernantoj mem eltrovu la regulojn de la lingvo, kaj ke ili mem konstruu gramatikan sistemon.

La devizo estas: „forte, kuraĝe kaj elegante“!

Andreo CSEH jene klarigas sian koncepton:

La **kursmaterialo** estas mezurita por elementa kurso, do ĝi entenas la elementan gramatikon kaj celas kapabligi la kursanojn al simpla konversacio pri la plej necesaj ĉiutagaj aferoj. La celo estas ebligi al la publiko, ke ĝi povu post du-tri monata lernado vere uzi la lingvon en korespondado kaj parolo. Tamen, oni ne ŝarĝu la lernantojn per multe da vortoj. La ampleksigo de la vortrezoro restu tasko de la praktiko mem. Fari sporton el instruado de vortoj estas sensenca laboro: verŝi akvon en senfundan barelon. Anstataŭ tio li preferas igi la lernantojn esprimi iliajn pensojn en simpla maniero, kaj okaze de malhavo de necesa vorto per ĉirkaŭskribo*. Tiamaniere la kurso utilas ankaŭ kiel ekzerco de pensado.

La **metodo** estas kombinaĵo de la gramatika kaj de la rekta metodoj, konforme al la specialaj ecoj de Esperanto. Dum kiam en la naciaj lingvoj la gramatiko estas labirinto konfuziga, en Esperanto ĝi estas tiom klara, ke ni tute ne bezonas eviti ĝian instruadon. Male: la instruado de Esperanto devas esti gramatika. Tial li ordigas la instruatajn gramatikajn elementojn en sistema sinsekvado gradigita... Dum la kursoj li ne donas la oficialajn nomojn de la gramatikaj elementoj. Efektive ili nenion utilas, kaj li opinias ke tio povas resti tasko en la komenco de la daŭriga kurso... Li klopodas konduki la lernantojn, ke ili mem eltrovu la solvon de gramatikaj problemoj, kaj ili mem konstati la regulon. La efiko de tia procedo estas, ke la lernanto streĉas la atenton kaj pensadon, ĝojas pri sia eltrovo, kaj tiu travivaĵo utile servas la komprenon kaj memoron. Li ne faras komparon inter la reguloj de Esperanto kaj aliaj lingvoj, ĉar tio malofte utilas, ofte malutilas pro la kaprica malordo en la nacilingvaj gramatikoj. Aliflanke la rekta metodo donas grandajn avantaĝojn: la tujan parolan uzon de la lingvo, instigon pensi en la lernata lingvo, bonan kaj facilan perceptadon pro demonstrado ktp. Cseh volis profiti la avantaĝojn de ambaŭ metodoj per kombino.

La **konversacia formo** ludas gravegan rolon kaj ĝi servas la devizon: paroligu la lernantojn. Li klopodas, ke la kursanoj parolu pli multe ol la instruanto dum la lecionoj.

Kuna respondado havas du utilojn: unue ĝi kuraĝigas tro modestajn personojn al respondado, due ĝi ŝparigas multan tempon, kiun necesigas la individua demandado. Ĉe la sistemo de kuna respondado povas partopreni en unu kurso grandnombra lernantaro. Tamen — kompreneble — oni aplikas ankaŭ individuan respondadon de tempo al tempo.

La **nacia lingvo** ne estas uzata en la kurso. Nur en la komencaj lecionoj la instruisto bezonas la helpon de tradukisto, plie por rompi la eble enuigan monotonecon de la gramatikaj aferoj. La nacian lingvon oni uzu nur ĉe ekstrema neceseco. Ĝia uzado povas esti tre utila ekster la leciono, precipe ĉe la publika korektado de la hejmaj laboraĵoj.

Fremdlanda instruisto estas tre grava utilaĵo. Ne nur el la rekla vidpunkto, ĉar fremdulo estas ĉiam pli alloga ol samlandano, sed ankaŭ pro tio, ke la lernantoj tuj de leciono al leciono havas la ĝojigan kontentecon, ke ili povas jam per la lernata lingvo kompreniĝi kun alinaciano. Do, la lernantoj tuj travivas la praktikan utilecon de la lingvo kaj ricevas bonegan argumenton pri la uzebleco de Esperanto inter diversnacianoj. Aliflanke la instruisto mem gajnas el tia situacio, ĉar la manko de komuna nacia lingvo devigas lin pli atente kaj energie labori.

Sen lernolibro okazas la kursoj pro du gravaj kaŭzoj: unue, ĉar entuziasmaj lernantoj ofte antaŭlernas kaj per tio ili aŭ konfuzas sin mem, aŭ ĝenas la progresadon de la aliaj. Due, ĉar la lernolibro ofte kutimigas al malordo. Bela vetero, interesa filmo aŭ societo facile forlogas la lernanton de la leciono, ĉar li ja povas relerni la lecionon hejme el la libro. Dum la leciono la sama preteksto tentas al distriĝo. Sed ne havante libron oni devas regule viziti la kurson kaj streĉi la atenton.

* t. n. „bezik“-(basiĉ)-principo.

Kapti la atenton — jen la ĉefa tasko de la instruisto, ĉar ĝi estas la ĉefa kondiĉo de la sukceso. Instrui neatentantajn homojn egalas skribi sur akvon. Sed teni plenan atenton dum la lecionoj estas tre malfacila tasko. La lecionoj okazas vespere, la lernantoj estas lacsaj pro la tutaga laboro. La instruisto devas esti preskaŭ sorĉisto por ligi sian lernantaron. Severece, rigida disciplinado, perforta streĉigo de la atento ne helpas, sed eĉ malutilas. La sola helpo estas, lerte eluzi psikologiajn faktorojn. Tial li elektis la jenan regulon: ligi ĉiun instruadon al agrabla, amuza travivaĵo. Tiamaniere ricevitajn instruadojn oni firme fiksas kaj tenas en memoro, kaj la instruisto skribas ne sur akvon sed ĉizas en ŝtonon. Anstataŭ seka lingvokurso ni faru agrablan konversacion kun allogaĵoj, dum kiu la partoprenantoj senkonscie, ofte eĉ kontraŭvole lernas. Se ekzistas modernaj kuracistoj, kiuj sanigas per rido, ni ne timu provi instrui per rido. Tia provo estas la kurso kaj se oni serĉas por ĝi ĝustan adjektivon, tiam ĝi devas esti proksima al la vorto „psikologia“. Ĉiu laboranto kun homoj — do ankaŭ la lingvoinstruisto — plej prudente agas, se li klopodas ekkoni la homan psikon kaj se li poste uzas tiun konatan psikon kiel fundamenton por la konstruado.

Hejma laboraĵo estas laŭvola. Por eviti la impreson pri lernado li uzas demandarojn. La respondo estas pli amuza ol laborsenca, tamen ĝi devigas al la praktikado de multaj gramatikaj aferoj. El la respondoj oni povas kompili statistikon, utiligeblan por kursfina amuzo. Kelkaj konsiloj de Andreo CSEH al la instruantoj:

1. En la kurso la plej grava estas la persono de la instruisto. Li povas sukcesigi la plej malbonan metodon kaj povas detrui la plej bonan. Tial klopodu regi vin kaj vian laboron kaj fariĝu majstro en via fako.
2. Ne rapidu en la instruado! Tio tute ne helpas. Se ne restas sufiĉa tempo prefere forlasu partojn, precipe negravajn rakontaĵojn.
3. Preparu vin bone al ĉiu leciono, por ke vi estru la materialon kaj la lernantaron.
4. Ne donu tro grandan materialon en unu leciono, ĉar la cerbo bezonas tempon por digesti, same kiel la stomako.
5. Dum la lecionoj parolu malrapide kaj tre klare. Haltu inter la frazpartoj, por ke la vortoj ne kunfluu. En la parolo oni povas vidi la distancojn inter la vortoj kiel en la skribo. Per lerta kaj agrabla, sed ne tro aktoreca modulado de la voĉo pentru la enhavon de viaj diraĵoj.
6. Faru nur tiajn demandojn, je kiuj oni povas doni certan respondon. Postulu ĉiam kompletan respondon, ne akceptu nur „jes“ kaj „ne“. La celo de la metodo estas ĝuste la paroligo de la lernantoj.
7. Komencu ĉiun lecionon per kelkaj demandoj, kiuj ripetas la materialon de la lasta leciono.
8. Koloran kreton uzu por atentigi pri novaj gramatikaj aferoj.
9. Decan bonhumoron, ŝercojn apliku inter pripensitaj limoj. Nobla gajeco origu vian laboron. Zorge evitu demandon aŭ aludon, kiu povus ofendi aŭ ĝeni iun. Faru vian laboron elegante por imponi.
10. Vivigu vian tutan laboron per amo al Esperanto kaj amo al viaj lernantoj. Tiam vi brile sukcesos kaj niaj konsiloj estos superfluaĵ.

§ 14 La plej granda valoro de la Cseh-metodo estas la konsekvenca **organizado de la studmaterialo**. Jen kelkaj variantoj pri la komencoj de la kursoj:

1-a varianto:

La instruisto desegnas punkton

kaj skribas	.	punkt-o
el punkto faras komon	,	kom -o
el komo faras cirklon	o	cirkl -o
aldonante novan komon vi ricevas pomon	qo	pom -o

Oni substrekas per kolora kredo la radikojn kaj samtempe diras „radiko“, poste substrekkante ĉiujn „o“ oni diras: „per -o substantivo“. Sekvas la streketo: Kvadrato, triangulo kaj iliaj kombinaĵoj. Grandaj kaj malgrandaj, el ili oni desegnas katon, hundon, birdon, per kolorokreto oni instruas la kolorojn, per koloroj florojn, herbon, arbon, ktp.

Ankaŭ dum la komuna korektado de taskoj oni agas same. Jen ekzemplo: „La erara frazo estas: Via okuloj estas nigra. Ĉu estas bona la frazo? Ne. Ĝi signifas: ŝi havas du okulojn sed nur unu apartenas al ŝi kaj nur unu estas nigra.”

§ 15 Dum la evoluvo de metodiko la esploristoj konvinkiĝis, ke neniu „ekskluziva” metodo taŭgas. Por konstrui efikan metodikan sistemon oni devas elekti la pozitivajn elementojn de ĉiuj antaŭaj konceptoj, sistemigi ilin laŭ certa koncepto kaj tiamaniere elformi science motivitan kaj pruvitan instrumetodan sistemon. Tiuj sistemoj nomiĝas **elektantaj metodoj**. Kiel ni vidis en la antaŭaj paragrafoj, ankaŭ la Cseh-metodo estas elektanta. La diversaj variantoj de la elektanta metodo diferenciĝas laŭ la kombino de diversaj elementoj, laŭ ilia proporcio. Dum la lasta tempo krute ŝanĝiĝis la lingvistika koncepto kaj ĝenerale la sciencaj esplormetodoj dank’ al la cibernetiko. En lingvistiko kaj poste en lingvometodiko aperis la klopodo, esprimi ekzakte kvazaŭ-matematike la opajn fenomenojn. Samtempe kapturigne evoluas la tekniko kaj liveras novajn kaj modernajn aparatojn, instalaĵojn uzablaj en la lingvo-instruado. Fine, la internacia trafiko atingis tiajn mezurojn, ke la bezono de fremda lingvo urĝegas la instruistojn atingi rapidajn kaj tuj praktikeblajn rezultojn. Observante tiujn faktorojn elformiĝis la plej moderna varianto de la elektantaj metodoj, la t. n. KA-metodo (la inicialoj de kompleksa-aktiva).

§ 16 La KA-metodo efektive estas la modernigo de CSEH-metodo, tamen havas kelkajn tute specifajn, partikularajn principojn.

La KA-metodo

- a) uzas ekzaktan metodon en la **planado de la studmaterialo**; laŭ matematike esprimeblaj parametroj sistemigas ne nur kvalite, sed ankaŭ kvante la studmaterialon;
- b) konstruas la gramatikan sistemon de la lingvo sur la sistemon de **strukturoj**; konstruante la struktur-sistemon de la lingvo aranĝas ilin en logika sinsekvo, observante la bezonojn de la instruado;
- c) konstruante la fundamentajn didaktikajn dokumentojn (minimumojn, instruprojektojn, struktursistemon) priatentas la eblecojn de **programita instruado**, t. e. organizas la studmaterialon en tia formo, ke ĝi estu taŭga ankaŭ por instrumaŝinoj;
- d) formulante la bazajn metodikajn principojn observas la rezultojn de la psikolingvistiko, precipe la fenomenojn de la interferenco kaj transferado. La konkreta instru-programo baziĝas sur la science ellaborita **metodologia-tipologio**;
- e) dum la instruado uzas intensive la modernajn teknikajn instruhelpilojn ĝis la lingvo-laboratorio;
- f) instruas lingvon en sia funkcio, t. e. kiel rimedo por transdoni komunikajojn. Tiu principo postulas maksimuman uzon de Esperanto dum la studhoru. La baza unuo estas ĉiam la frazo kiel unuo de komunikajo. La frazo devas esti komunikiva, t. e. enhavi informacion. Tiun postulon oni povas plenumi nur tiam, se la lingvo-instruado estas vivproksima kaj disvolviĝas en natura aŭ kvazaŭnatura atmosfero. La gepatra lingvo servas precipe kiel ilo de kontrolo, la gramatiko estas instruata funkcio (en strukturoj) kiel rimedo komprenigi kaj firmigi la kapablojn. La sekvaj paragrafoj detalias la opajn momentojn de la KA-metodo.

LA INSTRUADO DE LA LINGVA MATERIALO

§ 17 La **fonetiko kaj grafiko** de Esperanto ne kaŭzas instruproblemon por tiuj, kiuj ankaŭ en gepatra lingvo uzas la latinan grafikon. Estante preskaŭ fonetika lingvo kaj ne havante ortografiajn esceptojn — la instruado de grafiko kaj fonetiko okazas preskaŭ instinkte. (Por nacioj, kiuj uzas alian grafikon ol la latina, la Esperanto-grafiko estas la plej taŭga rimedo alproprigi la latinan grafikon!) En la grafiko prezentiĝas nur kelkaj facile solveblaj problemoj (ekz. la uzo de majuskloj, de skribosigno, precipe de dividostreko kaj apostrofo, la uzo de supersigno, ktp.)

La fonetikon oni instruas laŭ imita metodo. Tio signifas, ke la prononco kaj la intonacio de la instruanto estas decida: la lernantoj ne povas havi pli bonan prononcon ol la instruanto! Tio devigas la instruanton esti tre severa rilate la prononcadon.

Ĉar la baza unuo estas la frazo, la instruisto prononcas la sonojn ĉiam en ilia ĉirkaŭaĵo, la lernanto ricevas la akustikajn impresojn en frazo. Se, observante la artikulacian bazon de la lernanto (t. e.: la fonetika kaj fonemika sistemo de la gepatra lingvo), estas Esperanto-sonoj, kiuj tre diferencas de la gepatro-lingvaj sonoj, aŭ eĉ forestas, tiam la instruanto devas ilin pli intense ekzerci en vortoj eĉ aparte kiel izolitaj sonoj. Ni devas esti tre severaj precipe en tiu kazo, kiam la misprononco ŝanĝas aŭ detruas la sencnon de la vorto.

En la instruado de ĝusta prononcado estas tre valoraj la gramofon-diskoj de elstaraj esperantistoj, la sonbendoj de UEA*. Oni povas surbendigi la diversajn radiodissendojn, por observi la ĝustan prononcadon.

Dekomence ni konsekvence korektu la prononcerarojn de la lernantoj, sed ni atendu, ĝis ili finas la frazon. Ni alkitimigu la lernantojn legi bele kaj esprimplene la legajojn, paroli laŭte kaj klare. La bonan prononcadon de la lernantoj rezultos nia afabla admono kaj korekto, la necedema persisto.

§ 18 La **leksiko** de Esperanto konsistas el vortelementoj. Tiu estas specifa problemo por ĉiu-lingvano, ĉar en la naciaj lingvoj la leksikaj unuoj estas la vortoj. Jam dekomence ni devas elformi en la lernantoj la kapablon instinkte kaj aŭtomate ekkoni la vortstrukturon kaj same mekanike formi vortojn el elementoj. Tio signifas, ke la vortstrukturon oni devas jam en la komenca stadio konsciigi: kret-o, instru-ist-o, lern-ant-in-o.

La instruleksiko laŭ KA-metodo estas tiel organizita, ke en la komenca periodo oni instruas konkretajn proksimajn al la situacio leksikajn unuojn. Tiuj estas montreblaj nature. Ekz. tabulo, kreto, benko, lernanto, ktp. La natura demonstrado estas la plej oportuna semantigo (t. e. malkovro de la senco).

La vortoj aperas ĉiam en frazoj, kiuj havas konatan strukturon. (Estas ja baza principo, ke oni instruu novajn leksikajn unuojn per konata gramatikaĵo kaj inverse.) Kelkfoje la nova leksika unuo estas divenebla el sia ĉirkaŭaĵo. Se ne estas montrebla nature aŭ age (mimike) ni montru ĝin bilde. Jam en la komenca periodo aperas kaj poste pliiĝas tiaj vortoj, kiujn oni povas montri nek nature, nek bilde, nek age aŭ mimike. Tiam ni devas uzi aliajn rimedojn de semantigo. La unulingva (t. e. ne traduka) semantigo povas okazi per:

- a) samsenca vorto (sinonimo): ekz. **estro** = **ĉefo**
- b) parencenca vorto: ekz. **oceano** = **granda maro**
- c) vortanalizaj difinoj: solvebla problemo = problemo, kiun oni povas solvi
- d) difino, ĉirkaŭskribo: **ujo** = **enestas tute**; **ingo** = **ne enestas tute**; **scii parkere** = **scii ion, sen rigardi la tekston**.

Estas ja memkompreneble, ke la vortoj enestantaj en la unulingva semantigo, devas esti jam konataj. Ekzemplojn por unulingva semantigo vi trovas abunde en la lernolibro Sz, 2. Fine, se la semantigo ne estas solvebla per demonstrado aŭ unulingva difino, ni devas ĝin traduki. La traduko, cetero, en opaj kazoj servas nur kiel kontrolo, se ni ne estas konvinkitaj, ke la lernantoj komprenis la koncernen leksemon.

§ 19 En la antaŭa paragrafo ni montris la formojn de semantigo, t. e.: la prezento de novaj leksikaj unuoj kaj la malkovro de la sememo. Sed la kompreno estas nur la unua paŝo. La leksemon oni devas koni por poste mekanike uzi ĝin en la parolo. De la kompreno trans la kono ĝis la kapablo gvidas la intensa ripetado. Por scipovi intense ekzerci la novan leksemon, la **kvanto** de pohore instrueblaj novaj leksikaj unuoj ne povas esti pli ol 10 (ĝenerale de 6 ĝis 10) en la komenca periodo, poste tiu nombro proporcie plialtiĝas. La plifirmigon de la leksemo helpas diversaj metodikaj artifikoj, ekz. trafaj frazoj, proverboj, ŝercoj, enigmoj, kantoj, versaĵoj, ĝenerale la parkerado.

* Magnetofona Servo de UEA: estas riceveblaj sonbendoj de elstaraj, diversnaciaj esperantistoj kun tre valora enhavo.

§ 20 La gramatiko de Esperanto — kontraŭe al naciaj lingvoj — estas la facila parto de ĝia materialo. Ĝia instruado kaŭzas nenian problemion. Tamen, ĝia facileco ofte bremsas la elformigon de la mekanika parolkapablo. Tiu ŝajna paradokso originas en la falsa percepto de la fenomeno. La kompreno kaj kono de la gramatika sistemo tute ne signifas ĝian instinktan, aŭtomatan praktikon. La kompreno kaj kono de gramatiko postulas nenian energian kaj tempon. Sed ĝia aŭtomatigo pretendas longan kaj konsekvencan ekzercadon. Kiu forgesas tiun ĉi fundamentan fakton, neniam kapablos paroligi siajn lernantojn!

La baza principo de gramatika instruado laŭ KA-metodo estas, ke oni instruas gramatikon en sia funkcio. Dum la kurso aparta instruado de gramatika teorio ne okazas. La gramatikajn kategoriojn oni enkondukas ĉiam konversaciante kaj demonstrante multajn frazojn, en kiuj enestas la nova kategorio, kaj kiam la instruanto konvinkigis, ke la lernantoj rimarkis kaj konsciis la novan fonomenon, li mallonge, per unu — du frazoj formulas la regulon. Tiu estas la **indukta procedo**: el praktikaj faktoj ni eltiras la ĝeneralan regulon. La gramatiko-instruado de Esperanto okazas ĉiam indukte!* Ekzemplo por la instruado de akuzativo kaj prepozicio „per“ laŭ Sz, 1, III/B leciono (paĝo 19):

(La rekvizitoj estas jam antaŭpreparitaj)

„Jen la tabulo! Mi montras tabulon. Kion mi montras? (— Vi montras tabulon.)

Kion vi vidas? Ni vidas tabulon.

Nun mi desegnas. Mi desegnas bildon. Kion mi desegnas? Vi desegnas bildon. Ĉu vi vidas la bildon? Jes, mi vidas la bildon. Kia estas la bildo? La bildo estas bela. Kian bildon desegnas la instruisto? La instruisto desegnas belan bildon. Ĉu vi vidas ĝin? Jes, mi vidas ĝin. Ĉu vi vidas min nun? Jes, ni vidas vin.“

El tiuj ekzemploj la lernantoj rimarkas, ke la finaĵo de la akuzativo estas — „n“, kiun povas alpreni la substantivo, adjektivo, la persona kaj demanda pronomo. Post la konversacio la instruisto skribas sur la tabulon: LA INSTRUISTO DESEGNAS BILDON! — KION? NI VIDAS ĜIN!

Elformiĝis nova strukturo:

— O	— AS	— ON
-----	------	------

Kiel oni povas rimarki, per tri konataj transitivaj verboj (montri, vidi, desegni) oni povas prezenti la novan gramatikajn. Per kelkaj aliaj oni povas ekzerci: ŝati, manĝi (ekz. ĉokoladon), kolekti, skribi, lerni, legi. En tia kazo la ekzercado de akuzativo ebligas la ripetadon de preskaŭ ĉiuj konataj transitivaj verboj.

§ 21 La dua principo de gramatika instruado post la funkcia principo estas la strukturisma principo. Samtempe, la sistemoj de strukturoj helpas la konsekvencon konstruon de la gramatika instrumaterialo kaj minimumoj.

Oni distingas vortstrukturon kaj frazstrukturon. La vortstrukturon montras la interrilaton de vortelementoj ene de la vorto, ekz. DIS-ER-IG-I, 4-elementa strukturo, kies formulo estas: Pr + SU + SU + F (Pr = prefikso, Su = sufikso, F = finaĵo). La frazstrukturo montras la interrilaton de frazelementoj en la frazo. Jen kelkaj modeloj:

— O	ESTAS	— O
— O	ESTAS	— A
— O	— AS	— E
— O	— AS	— ON. ktp.

En Esperanto la gramatika minimumo eniras en la leksikan minimumon. Tiu estas unika aperaĵo en la lingvo-metodiko kaj klariĝas per tio, ke la leksika inventaro de la lingvo konsistas el elementoj kaj leksikaj kaj gramatikaj: — A, — O, — AS, — IS, — ANTA ktp., same enestas en la leksika inventaro kiel PATR-, TABL-, BEL-, AM-. Ĉar ĉiuj gramejoj enestas en la baza minimumo, signifus tio, ke la tutan bazan gramatikon oni instruu dum unu kurso. Laŭ la tradicia praktiko de Esperanto la bazan gramatikon oni instruas dum unu kurso. Sed en la lerneja sistema instruado tion oni povas dividi je du lernoĵaroj (vidu la materialon de Sz, 1!)

* La inversa procedo, t. e. de la ĝenerala, abstrakta regulo al la opa konkreta fakto nomiĝas dedukto.

La elformiĝo de kapabloj

§ 22 En lingvometodiko estas konataj kvar bazaj kapabloj: la skribo kaj lego, la kompreno kaj parolo.

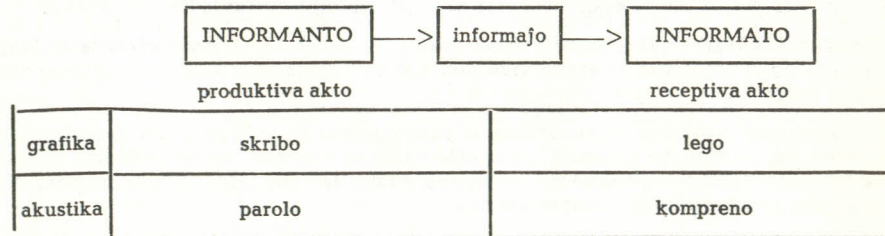
La parolakto estas siaspece organizita interŝanĝo de informaĵoj. La interŝanĝo de informaĵoj povas okazi en du formoj: skriba kaj buŝa. Tiuj du formoj diferencas per la uzataj de ili signaroj: la skriba formo havas nur spacan, la buŝa — tempa kvanton. Laŭ tio ni diferencigas du informaci-formojn: la grafikan (skribo — lego) kaj la akustikan (parolo — kompreno).

La interŝanĝo de informaĵoj okazas per la uzado de signosistemoj. Sekve, ĝia antaŭkondiĉo estas, ke tiuj, kiuj partoprenas en la interŝanĝo (kaj la informanto kaj la informato) konu la signalsistemon de la koncerna inform-kodo, t. e. en nia kazo la lingvan materialon (vidu la paragrafojn 17—21), alivorte: la tuta signalsistemo devas enesti en la memoro.

Sed la simpla enmemorigo de la materialo ankoraŭ ne sufiĉas: oni devas ĝin uzi dum la informa procezo, t. e. oni devas elformi la kapablon aŭtomate kaj mekanike apliki ĝin en la servo de informoŝanĝo.

Sekve: la transdono kaj akcepto de informaĵoj eblas nur per aŭtomata apliko de la signalsistemo de la koncerna informa kodo.

§ 23 La komunika akto havas ĉiam du polusojn: la informantan kaj informatan.

El la supra skemo estas kompreneble, ke la informanto partoprenas en la komunika akto produktive (t. e. li bezonas produktivajn kapablojn), la informato — receptive (t. e. li devas nur akcepti kaj kompreni la informaĵon).

Inter la produktiveco kaj receptiveco interpoliĝas la reproduktiveco kiel transira didaktika grado de kapablo.

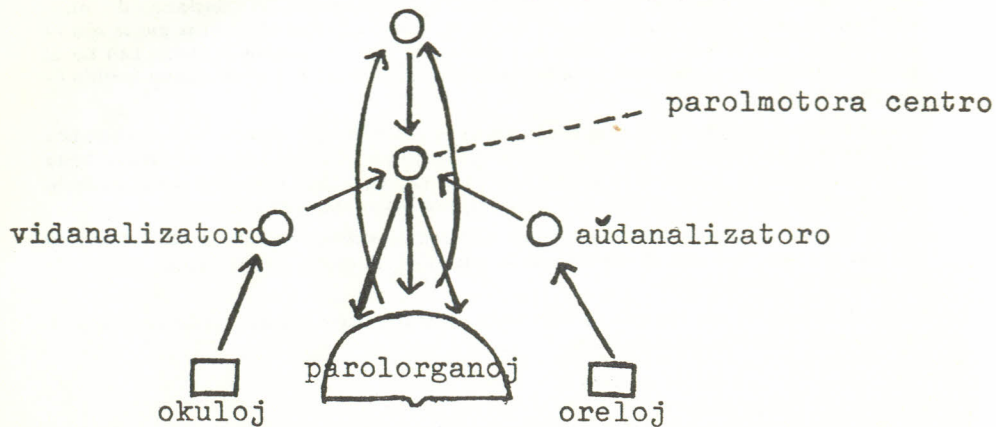
Tiuj gradoj neniam prezentiĝas puraj: ili intermiksiĝas laŭ certaj proporcioj: pli facile ni akiras receptivajn kapablojn ol produktivajn, kaj pli facile reproduktivajn ol produktivajn. Estas konataj fenomenoj, ke oni legas kaj komprenas la legitaĵon aŭ aŭdas kaj komprenas parolon antaŭ ol mem kapabli esprimi memstare siajn pensojn. Same, la lernantoj pli frue kapablas paroli pri la lernolibraj temoj pere de lernolibraj lingvorimedoj ol memstare esprimi sin en simila viva situacio (reproduktiveco).

§ 24 La legado estas adekvata transformo de grafikaj signoj je akustikaj kaj ilia sinkrona percepto.

Oni distingas laŭtan kaj mutan, respektive analitikan kaj sintetikan legadojn. La laŭta kaj analitika legado estas rimed-karakterata, la muta kaj sintetika legado estas cel-karakterata.

La laŭta legado estas unu el la plej valoraj ekzercadformoj. Dum ĝi la okuloj kaptas la grafikajn signojn, kiuj transiras en la aŭdanalizon de la cerbo, kie ili akiras sonŝelon. Sinkrone la sonoj eniras la parolmotoran analizatoron, situantan en la kortiko (cerba ŝelo) de kie ili transiras al la muskoloj de la parolorganoj. La psikologia akto dum la muta legado estas preskaŭ la sama, nur la akustikaj impresoj estas pli palaj.

§ 25 Dum la analitika legado ni klopodas kompreni ĉiun elementon de la legitaĵo aparte kaj detale. Tiucele oni klopodas malkaŝi ĉiujn lingvajn fenomenojn kaj solvi ĉiujn renkontitajn problemojn. Tiel la analitika legado kompletigas kaj ekzercas la lingvajn konojn.

La sintetika legado celas ekkoni la informojn de la teksto. Oni preteriras la lingvajn fenomenojn, malatentas la esprim-rimedojn kaj koncentrigas la atenton al la kompreno de la enhavo.

La legokapablo evoluas proporcie kun la pliampleksigo de la lingvokono (fonetiko, gramatiko kaj leksiko). La korelacia koeficiento (citita ĉe Hagboldt) laŭ du malsamaj eksperimentoj estas: inter la leksika kono kaj parolkapablo: 0,82 respektive 0,78; inter gramatika kono kaj parolkapablo: 0,77 respektive 0,65.

Dum la instruprocezo ni uzu ĝenerale la analitikan-sintetikan (miksitan) legadon sed neniam ni forgesu, ke la celo estas alkitimigi la lernantojn iom post iom al la sintetika legado. Pro tio, en la meza kaj supera periodoj ni devas ekzerci la mutan-sintetikan legadon dum la studhoroj, kaj ni devas eduki ilin al la emo intensive legi hejme.

§ 26 La skribo estas la inverso de la lego: la lego estas perceptebla kiel deĉifrado, la skribo kiel ĉifrado. Ankaŭ la skribo estas kompleksa psikologia fenomeno: partoprenas ĝin la vidaj kaj kinestezikaj analizatoroj kaj parte la aŭdaj. Ili sendas impulsojn al la kortiko, de tie venas la avizoj al la manoj kaj fingroj. Oni skribas kvazaŭ laŭ ia interna diktado.

La skribakto konsistas el du fazoj: vortkonstruo el literoj kaj informaj-konstruo el vortoj kaj sintagmoj. En metodika plano oni distingas du etapojn: 1. la skribtekniko, t. e. la kono de grafika kaj ortografia sistemo de la lingvo por kapabli konstrui el literoj vortojn; 2. la skribkapablo, t. e. la kapablo esprimi ĉion skribe, kion oni kapablas esprimi parole.

La skribtekniko baziĝas sur la kono de gramemoj: literoj, diakritikaj signoj kaj interpunkciaj signoj. La principa bazo de la skribtekniko estas la rilato inter la sono kaj litero. La instrupostuloj estas:

- kaligrafie ĝuste prezenti la grafemojn;
- adekvatigi la literojn kaj la sonojn;
- koni la ortografiajn regulojn de la lingvo.

La instruado de skribtekniko en Esperanto ne kaŭzas problemojn, ĉar:

- estas kvanta adekvateco inter la sono kaj litero (1 litero = 1 sono);

- ne estas liter-ononimio kaj liter-sinonimio kiel en aliaj lingvoj: ĉiu litero reprezentas ĉiam la saman sonon kaj inverse (escepte la didaktike neglekteblan sonkonformiĝon kaj asimiladon);
- la literoj de Esperanto estas konataj al la lernantoj el la gepatra lingvo (escepte la supersignoj);
- la ortografio baziĝas sur la fonetika principo, senescepta, logika.

La instruado de skribtekniko estas rimed-karakteraj kaj servas al la pli rapida kaj pli firma alproprigo de la lingva materialo kaj elformiĝo de aliaj kapabloj. Precipe ĝi helpas la elformiĝon de legokapablo, ĉar ambaŭ kapabloj baziĝas sur similaj psikologiaj procesoj kun inversa vicordo. Tio motivas la samtempan paralelan instruadon de skribtekniko kaj legtekniko — sed la parolo ĉiam devas antaŭi ilin!

La skriba esprimo de la informo tre similas la parolan: psikologie ĉeestas ĉiuj nervaj cerbaj analizatoroj eĉ pli ol dum la parolo: la vidaj kaj la kinetiko-grafikaj. La skribon komplikas krome la manko de komuna situacio inter la informanto kaj informato. Fine, dum la parolo la informanto povas uzi helprimedojn: gestojn, mimikon, intonacion.

Alia diferenco inter la skribo kaj parolo estas, ke dum la parolo la penso kaj ĝia esprimo estas sinkronaj, dum la skribo la formulado de la penso antaŭas ĝian esprimon. Malhelpas la elformiĝon de skribkapablo ankaŭ la eblecoj: dum la studhoroj ĝenerale oni ekzercas la parolon kaj nur malofte la skribon. Ĝenerale la skribo estas limigita je hejmtaskoj kaj la tre maloftaj skribaj kontroloj. Pro tio estas tre grave, ĉiam konscie korekti la hejmajn laboraĵojn kaj alkitimigi la lernantojn al la korespondado. Ĝi estas la plej taŭga formo por elformi en la lernantoj la skribkapablon.

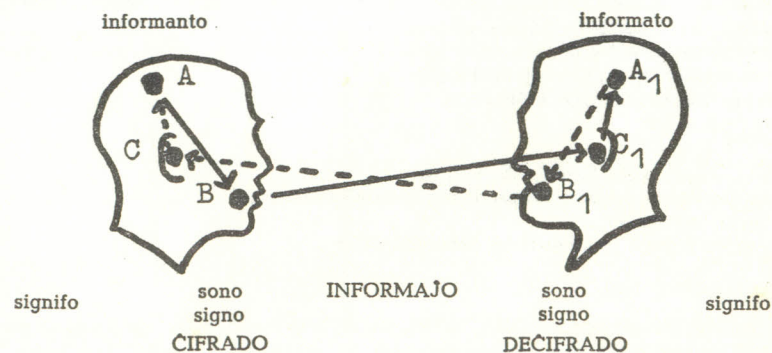
§ 27 La akustika formo de la komunika akto estas la parolo kaj la kompreno. Dum la parolo la plej gravan rolon ludas la artikulacia aparato kaj la aŭdo partoprenas ĝin nur pasive. Dum la kompreno inverse, sed ankaŭ dum la kompreno partoprenas la artikulacia aparato kiel interna parolo. Kiam ni aŭskultas parolon de iu, unue ni analizas la aŭditaĵojn, poste ni sintezigas ilin transponente jam en alian kodon. Parolante, ni elektas el la ekzistanta materialo la necesajn elementojn kaj unuigas ilin en parolunuon. En ambaŭ kazoj helpas la logika kaj mekanika memoro. En la kompreno aktivan rolon ludas la ekkono de la lingva materialo, en la parolo — ĝia esprimo.

Laŭ la moderna koncepto la parolo de lernata lingvo ĉeestas dum la tuta instruprocezo: ĝi estas kaj la rimedo kaj la celo de la instruado. En nia kazo tiun principon oni povas esprimi jene: „Instrui Esperanton per Esperanto!”

La parolo havas du formojn: la dialogo kaj la monologo. La dialogo estas (konsekvenca) ĉeno de demandoj kaj respondoj, kiuj generiĝas unu el la alia (la posta el la antaŭa) dum la senpera interkomunikado de du aŭ pli personoj.

Monologo estas la parolo de unu persono, kiu disvolvas siajn pensojn, opinion, pritakson ktp. pli aŭ malpli detale.

La ciklo de la komunika akto aspektas jene:

La ŝanĝo de informoj sekvas la vicon: A → B → C₁ → A₁
 → B₁ → C → A.

La interrilato de la kompreno kaj parolo estas evidenta. Sed ne estas tute evidenta en la metodiko la demando de la receptiva ekzercado kaj instruado. Oni ne forgesu, ke la receptivo havas ĉiam pli vastan lingvan kampon ol la reproduktiveco aŭ produktiveco: ni ne povas influ la informantan kaj devigi lin, ke li elektu dum la parolo nur lingvajn elementojn, konatajn de ni. Aliflanke la percepto kaj la kompreno estas psika fenomeno, bezonanta certan tempon. Fizike la parolo estas senintermita ĉeno de aerosciloj. La sonondoj sekvantaj unu la alian transdonas informojn. Dum la percepto kaj observado de la parolo ni deseriĝas la sonkontinuon je elementoj, ni rekonas ilin, ni identigas ilin kun la posedataj modeloj, kaj al la identigitaj signaloj aliĝas la adekvataj signifoj, kiuj reprezentas iun eron al la realaĵo. Tiu procezo okazas dum certa tempo, kaj dume ni devas konservi la opajn erojn ĝis finiĝas la tuta komunikajo. Sed la kapabloj de la homa cerbo estas limigitaj kaj esprimeblaj (tamen ne tute precize pro la subjektivaj faktoroj de la informato): esprimita en la mezurunuo de la informajoj: bito, ni povas 10 sekundojn konservi la ricevitajn 160-bitajn informojn. Tion oni povas atingi, se la instruisto priatentas la ritmon de sia parolo (normala parolo estas 80—90 vortoj po minuto; meza: 100 vortoj po minuto, rapida: 140—150 vortoj po minuto).

La instruado de la parolo okazas laŭ la sekva vico: reproduktiva parolo laŭ la lernolibra materialo — normaligita parolo de la instruisto (t. e. „klaslingvo“) — produktiva parolo en ne preparitaj kaj ne ekzercitaj vivsituaĵoj.

La lerneja praktiko

La antaŭpreparo de la eduk-instrua laboro

§ 28 La instruprograme (aŭ instruprojekto) estas la baza dokumento de la instruado de iu studobjekto. Ĝin eldonas ia supera instanco (ĝenerale la ministerio) kaj enhavas: la instrumaterialon kaj la postulojn.

Por la Esperanto-instruado en la hungaraj lernejoj la ministerio ĝis nun ne eldonis instruprojekton. Laŭ la skemo de aliaj lingvoj ni montras ĉi sube ekzemplon, kompilitan laŭ la lernolibro E/1/:

I. Lernoĵaro

(2 studhoroj ĉiusemajne, entute 66 studhoroj)

Leksiko

500 leksikaj elementoj. Krom tio 5—10% maloftaj vortoj kaj esprimoj troviĝantaj en originalaj tekstoj, receptive.

La tematiko de la leksika materialo

La temoj de la ĉiutaga vivo:

- La lernejo kaj la lerneja ĉirkaŭaĵo;
- la hejmo kaj la familio;
- la homa korpo: sano, malsano, sporto;
- la urbo: strato, surstrata trafiko; aĉetado;
- la vilaĝo kaj terkulturo;
- la naturo: bestoj kaj plantoj; ekskursoj;
- la tempo kaj la vetero; la kalendaro.

Gramatiko

-O, -N, -J, -A, pli, plej; -E; -AS, -IS, -OS, -US, -U, -I;
 Personaj pronomoj, senpersona pronomo, posedaj pronomoj;
 Tabelvortoj; numeraloj.

Esti, havi, voli, povi; jesado-neado; demandoj: Ĉu?

Prepozicioj:

en, sur, de, ĝis, al; per, kun, sen, ĉirkaŭ, super, sub, antaŭ, inter, apud, ĉe, el, post, pri, dum, krom, trans, tra, pro, por;

Afiksoj:

-IN, -IST, -ANT, -EJ; MAL-, EK-, GE-, -IG-, -IĜ-, -AD-, BO-, -AN-, -ET-, -EG-, -ER-, RE-, -IL-, -AJ-, -UJ-.

La plej necesaj radikvortoj:

primitivaj adverboj, konjunkcioj, subjunkcioj, partikuloj.

Postuloj

Parolo: La lernanto kapablu en la kadro de lernitaj temoj:

- kompreni simplan Esperanto-parolon, kiu baziĝas sur konataj vortoj;
- iniciati aŭ partopreni facilajn konversaciojn;
- priskribi simplajn bildojn; konstrui al ili demandojn kaj respondi al ili;
- rakonti la enhavon de la legita teksto; kompili al la teksto planon, demandojn kaj respondi al ili.

Legado, tradukado: La lernanto kapablu:

- legi senerare kaj esprimplene legaĵojn, enhavantajn nur konatajn vortojn;
- traduki mallongajn mezfacilajn tekstojn, enhavantajn kelkajn nekonatajn vortojn per la helpo de vortaro en kaj el Esperanto.

Skribado, konceptado: La lernanto kapablu:

- kaligrafie senerare, klare skribi Esperantajn tekstojn;
- laŭ diktado skribi facilajn tekstojn, baziĝantajn sur konataj vortoj;
- kompili la enhavon de la legaĵo;
- el la lernitaj temoj skribi kelkajn memstarajn frazojn;
- per la helpo de vortaro kompili mallongajn leterojn.

Skribaj kontrollaboraĵoj:

Dum la lernoĵaro oni devas skribi 3 skribajn kontrollaboraĵojn.

§ 29 La instruprograme kaj la aldonitaj „minimumoj“, kiuj plikonkretigas la instrumaterialon estas la bazaj dokumentoj de la lernolibro. Samtempe ĉiu instruisto antaŭ ol komenci la kompiladon de la **instruplano** devas precize kaj detale koni la instruprojekton. La dua paŝo post la kono de la instruprojekto estas la kono de la **lernolibro**. La instruisto devas detale kaj profunde studi la lernolibron, uzotan fare de li dum la sekva lernoĵaro. Samtempe li observas kaj la materialon de la lernolibro kaj ĝian metodon. Nur kiam li senmanke konas la instruprojekton kaj la lernolibron, li povas plani sian laboron, t. e. konstrui sian **instruplanon**.

La instruplano estas presita blanketo, disdonita fare de la lernejo. La limdato de la instruplano estas ĝenerale la 15-a de septembro. Ĉiu instruisto preparu la instruplanon en du ekzempleroj: unu ekzempleron ricevas la direktoro, kiu surbaze de la instruplano kontrolas la laŭplanan instruadon, la alia ekzemplero restas al la instruisto por ĉiutaga uzado.

La oficiala formularo de instruplano en hungaraj lernejoj:

instrumonato kaj — semajno	instruĥoro	la materialo de la instruĥoro	anticipaj kaj postaj rimarkoj, spertoj rilate al la materialo kaj metodo de la instruĥoro
1	2	3	4

La metodiko de la planado

La fiksjaj parametroj, laŭ kiuj oni planas, estas: la disponebla tempo (t. e. la nombro de la studhoroj) kaj la nombro de la lecionoj.

Ekzemple en hungaraj lernejoj oni instruas Esperanton dum 2 horoj semajne laŭ la lernolibro E/1—12 lecionojn kiel fakultativan objekton. La instruado de fakultativaj objektoj komenciĝas ĝenerale la 1-an de oktobro. La normala lernojaro (komenciĝanta la 1-an de septembro) enhavas 33 instrusemajnojn, sekve la fakultativa studobjekto disponas pri 29 instrusemajnoj, kiuj egalas 58 instruhorojn. El tiuj 58 instruhoroj bezonas la kontrol-laboraĵoj kaj ilia korektado $3 \times 2 = 6$ instruhorojn kaj 2 instruhorojn la duonjara ripetado (la jarfina okazas pere de la 12-a leciono). Restas 50 instruhoroj por la 12 lecionoj. El ili 2 instruhoroj por la enkonduka leciono, la resto $48 : 12 = 4$ studhoroj por unu leciono. (Rimarko: Ne ĉiuj lecionoj estas egalaj, kelkaj bezonas pli, la aliaj malpli da instruhoroj. La instruisto ne devas forgesi pri tio dum la planado!)

Post tia disdivido li faras la unuan skizon de plano, kiu povas aspekti jene:

(Unua lernojaro, laŭ E/1)

I/1	1	Enkonduka leciono
	2	Enkonduka leciono
/2	3	I-a leciono/A
	4	I-a leciono/A
/3	5	I-a leciono/B
	6	I-a leciono/B
/4	7	II-a leciono/A
	8	II-a leciono/A
II/5	9	II-a leciono/B
	10	II-a leciono/B
/6	11	III-a leciono/A
	12	III-a leciono/B
/7	13	III-a leciono/B
	14	III-a leciono/B
/8	15	Ripetado de I-III lecionoj
	16	Unua kontrollaboraĵo
/9	17	Korektado de la I-a kontrollaboraĵo
...	...	kaj tiel plu

La dua fazo estas la kompletigo de la plano per detaloj. Ekzemple:

I/1	1	Enkonduka leciono/A Nacilingva enkonduka parolo pri Zamenhof kaj Esperanto. La unuaj vortoj; literoj, sonoj, akcentado; Gramatiko: 1 § a, b; 2 §, 3 §, 4 §.	Portreto de Zamenhof; Teo, kafo, sukero; Bildlibro pri bestoj; Mondmapo kun la kontinentoj.
		Nia lernolibro de Esperanto; (ĝia uzado) la bezonataj lerniloj (kajeroj, ktp.)	
I/1	2	Enkonduka leciono/B Leksiko: kune kun la antaŭaj 34 vortoj; Gramatiko: -O, -A, LA, ESTAS 5 §, 8/a §, 24 §, 35/a §.	La demonstrilojn vidu en la supra studhoroj! LA ... O ESTAS ... O. LA ... O ESTAS ... A. Ekzercoj de legado, skribado kaj tradukado.

La instruplano estas la gvidilo de la instruisto, ĝi devas esti ĉiam ĉe-mane. La instruplano devas kongrui kun la klasjurnalo. Post la studhoroj la instruisto faru rimarkojn en la kolono no. 4 pri siaj dumhoraj spertoj (pri la amplekso de la materialo, pri la demonstrado, metodo ktp.).

§ 30 Post la planado de la tutjara laboro komenciĝas la ĉiutaga agado de la instruisto: la **instruhoroj**. Neniu instruisto rajtas eniri la klasĉambrojn sen antaŭa konsciencia preparo! Li devas antaŭe kvazaŭ pense sekvi ĝis la fino la verŝajnan disvolviĝon de la instruoro neforgesante, ke ĉiu instruoro povas nin surprizi per neatenditaj okazontajoj. La instruisto devas detale, senmanke kaj profunde koni la instruotan materialon kaj ankaŭ la manieron, laŭ kiu li transdonos ĝin al la lernantoj; li devas antaŭvidi la situaciojn kaj antaŭprepari ĉiun apartan instruoron de la horo. Klopodu ĉiu instruisto, ke la instruoro estu kvazaŭ eta didaktika artverko, kaj post la studhoroj ĉiu lernanto estu pli riĉa je konoj kaj kapabloj ol li estis antaŭ la studhoroj!

La didaktika kaj pedagogia celoj de la instruado de Esperanto realiĝas kaj efektiviĝas dum la sinsekva kaj konsekvenca ĉeno de instruhoroj. La dokumento de la instruoro estas la **horskizo**, kiu samtempe dokumentas la antaŭpreparan laboron de la instruisto. La horskizon la instruisto kompilas por si mem kaj ne por la direktoro aŭ inspektoro (kvankam la direktoroj kaj inspektoroj ĝenerale petas la horskizon por konvinkiĝi pri la antaŭprepara laboro de la instruisto). Gravas ne la formo, sed la enhavo de la skizo. La horskizo enhavu ĉiujn detalojn, kiujn bezonas la instruisto por gvidi la studhoron. La komencanta instruisto ne hontu teni en manoj la horskizon, post kelkaj jaroj li ne plu bezonos ĝin dum la instruoro. La horskizo detaligas la instrumaterialon laŭ la didaktikaj eroj en kronologia vico, t. e. kiel ili sekvas unu post alia dum la instruoro. Sekve tiu vico dependas de la **tipo de instruoro**.

La tipo dependas de la efektiviĝendaj didaktikaj celoj: se dum la instruoro efektiviĝas akcentite nur unu didaktika celo, temas pri **specialaj** instruoroj, se efektiviĝas kelkaj didaktikaj celoj, la instruoro nomiĝas **miksa**. 80 % de la tutjaraj instruoroj estas miksa.

§ 31 La specialaj instruoroj estas:

1. instruoro de nova materialo
2. ekzerca instruoro

3. instruho de ripetado
4. kontrola instruho (parola aŭ skriba).

La ĝenerala skemo de la specialaj instruhoj estas:

ORGANIZADO	SPECIALA CELO (1.—4.)	DESIGNADO de HEJMTASKO
2—4 min.	35—38 min.	3—5 min.

1. Instruho de nova materialo

La centran lokon okupas la klarigo kaj ekzercado de la nova materialo. Tia-tipa instruho estas bezonata, se la materialo (ĝenerale gramatik-karakteraj) estas pli ampleksa kaj pli komplika ol la kutimaj.

2. Ekzerca instruho

Dum la ekzerca instruho ne okazas transdono de nova materialo, dum la tuta studho oni ekzercas la gelnantojn kaj sistemigas la materialon de unu aŭ kelkaj unuoj. La celo de ekzercaj studhoj estas la aŭtomatigo kaj plifirmigo de kapabloj. Paralele oni uzas kontrolon, t. e. oni taksas la partoprenon de la lernantoj en la ekzerca laboro.

3. Instruho de ripetado

La ripetado ludas gravegan rolon en la instruado de Esperanto. Oni devas nepre organizi almenaŭ 3 detalajn ripetadojn (po 2 instruhoj): en la komenco de la lerno, duonjare kaj jarfine. La ripetado samtempe estas ekzercado kaj kontrolo kaj ĉefe: sistemigo de pli ampleksa dozo de instrumaterialo.

4. Instruho de kontrolo

La instruisto devas havi konstante informojn pri scio, kono kaj kapablo de la lernantoj; ĉi tio estas la spegulo de lia laboro. La kontrolo informas la instruistojn pri la virtoj kaj mankoj de ilia instrulaboro. Kia ajn estu la instruho, la kontrolo ne povas manki. La kontrolo devas esti daŭra, senintermita kaj ĝenerala; la instruisto devas koni la evoluon de opaj lernantoj kaj ĝenerale de la tuta grupo, la individuajn kaj komunajn erarojn diferencigite laŭ konoj kaj kapabloj. Mem la lernantoj pretendas la kontrolon; ankaŭ ili volas koni la rezulton aŭ fiaskon de sia laboro. La laŭdo kaj bona noto admonas, la korekto kaj atentigo helpas la lernantojn. Sed la kontrolo devas esti ĉiam komuna laboro, samtempe ekzercado.

De tempo al tempo la instruisto bezonas pli ĝeneralan bildon pri la sukceso de la lernantoj. La plej taŭga formo estas la skriba kontrolo: oni povas skribi rapidajn, mallongajn laboraĵojn kaj en aparta kajero la t. n. kontrolajn laboraĵojn (dum 2-hora instruado 3, dum 3-hora 4 kontrolajn laboraĵojn dum la lerno). La kontrollaboraĵojn ĝenerale antaŭas instruho de ripetado. La skribaj kontrollaboraĵoj havas konstantan formon: 2,5 cm marĝeno, super la duobla linio oni ne skribas, sub ĝi per romiaj ciferoj oni signas la numeron de la laboraĵo, poste la titolon, la taskon kaj la solvon. Oni skribas nur sur unu flankon de la paĝo, la alia restas pura por la korektaĵoj. La temo devas esti konvena al la instrumaterialo de la koncerna etapo, ekzemple oni diktas demandojn, la tasko estos, respondi al demandoj; oni diktas indikajn frazojn, la tasko estos, konstrui demandojn al la substrekitaĵoj, kompletigi mankajn frazojn, pli poste skribi la resumon de legita teksto, priskribi bildon aŭ iun situacion aŭ eventon, kompili leteron, fine la tradukaĵoj, precipe el la gepatra lingvo Esperanten por kontroli la gramatikan kaj leksikan konojn de la lernanto.

Tuj post la skribado la instruisto korektu la laboraĵojn. Dum la korektado oni uzas la sekvajn signojn:

○	litereraro
—	vorteraro
≡	gramatika eraro
√	mankas litero aŭ vorto
~~~~~	konfuza, malklara frazo
3 1 2	ĝustigo de la vortordo

Estas konsilinde unue korekti ĉiujn laboraĵojn, poste konstati la vicordon laŭ la valoro de la laboraĵoj kaj proporcie klasifiki ilin.

La korektado kaj la klasifikado estas malfacilaj laboroj: pretendas precizecon kaj konsciencon. En la laboraĵoj ne povas resti nekorektita eraro!

Por la korektado de kontrollaboraĵoj oni devas dediĉi apartan studhoron.

La instruisto devas konstrui post la korektado la „mapon“ de la eraroj; li devas konstati, kiuj estas la ĝeneralaj eraroj kaj kiuj partikularaj kaj serĉi ilian kaŭzon. Antaŭ ol disdoni la kajerojn li devas konigi al la klaso la ĝeneralajn erarojn kaj ekzerci ilin en ĝusta formo ĝis li konvinkiĝas, ke la klaso ne plu ripetos tiujn erarojn. La partikularajn erarojn li notu por si mem, kaj, de tempo al tempo li kontrolu, ĉu la lernanto jam evitas tiun eraron. Post la disdono de la kajeroj ĉiuj lernantoj devas korekti „spegulbilde“ siajn erarojn. Poste ili transskribas la erarojn en la laborkajerojn kaj hejme ekzercas sin en la uzado de la ĝusta formo.

La kajeroj de kontrollaboraĵoj devas esti gardataj en la lernejo, 5 jarojn ili ne estas selekteblaj.

§ 32 La miksaĵ studhoroj

Kvankam en la antaŭa paragrafo ni parolis pri specialaj studhoroj, ni povis konvinkiĝi, ke tute specialaj (t. e. „unucelaj“) studhoroj puraj ne ekzistas; al la ĉefa celo ĉiam aldoniĝas akcesore iu dua: ekz., ekzerco-kontrolo kaj inverse, nova materialo kaj ekzerco. Dum la miksa studho egalvalore ĉeestas diversaj instruceloj, nome ĉiuj, pri kiuj temis la antaŭa paragrafo: kontrolo, nova materialo, ekzercado kaj ripetado. Ili miksiĝas proporcie dum la studho laŭ la intencoj de la instruisto observanta la principon: la plej grava ero de ĉiu studho devas esti ĉiam la ekzercado! La kutima skemo de miksa studho estas:

1. Organizado de la studho
2. Kontrolo: hejmaj taskoj — skribaj
parolaj: frontalaj
individuaj
3. Enkonduko de nova materialo — konversacio
4. Antaŭekzercado de la nova materialo
5. Legado kaj legajlaborado
6. Postekzercado kaj aktualigo
7. Resumo kaj designado de hejmaj taskoj: parola
skriba

1. Organizado de la studho

- a) La klaso stare atendas la envenantan instruiston. Irante al la katedro, la instruisto jetas rigardon sur la nigran tabulon; ĝi devas esti ĉiam pura, kun antaŭpreparita spongo, kreto, kolorkretoj kaj la aliaj instruhelpiloj. Starante la instruisto salutas la klason: „Bonan matenon!“ („Bonan tagon“) — la klaso resalutas „ĥore“. Sekvas

la raporto de la deĵoranto: „Sinjoro instruisto, mi raportas al vi, ke en nia Esperanto-grupo ĉeestas . . . lernantoj, forestas . . . lernantoj, laŭnome: . . .” La instruisto dankas la raportinton kaj permesas al la lernantoj sidiĝi. Li enskribas en la klaslibron la numeron de la studhoro, la materialon kaj la forestantojn. (La deĵoranto devas surskribi sur la nigra tabulon la daton kaj la numeron de la studhoro.) La organizado ne povas daŭri pli ol 4 minutojn.

2. Kontrolo

a) Kontrolo de skribaj hejmtaskoj

Ne estu horo sen skriba hejmtasko. La skriba hejmtasko estu la ripetado de la nova materialo kaj ĝia praktika apliko. Ĝi ne estu tro malfacila kaj tro ampleksa: en la komenca periodo ne pli ol 3—5 mallongaj frazoj. Unu el la lernantoj laŭlegas aŭ skribas sur la tabulon la frazon. Ni alĉutimigu niajn lernantojn al tuja komparo de iliaj frazoj kun la surskribitaj, kaj se ili konstatas diferencon, al tuja anoncado levante la manojn. Tiel la instruisto tuj rimarkas, kies solvo estas ĝusta aŭ ne. La erarojn ni klarigu, kaj ĉiu lernanto korektu per ruĝa krajono sian eraron. La lernanto ne kopias el sia kajero la frazon. Lia kajero estas ĉe la instruisto, kiu dume kontrolas la kajeron, kaj la lernanto solvas la taskon ĉe la tabulo. Ekz.: se la tasko estis, respondi al la demando, unu el la lernantoj legas la demandon, la vokita lernanto respondas ĝin skribe, kaj dume la instruisto korektas lian kajeron. Ni estu pretendemaj kaj je formo kaj je enhavo koncerne la kajerojn de niaj lernantoj. Dum la unua studhoro ni komuniku la formon de kajerlaboro (marĝeno, titolo, dato, ktp.), kaj ni estu konsekvencaj!

b) Prirespondigo frontala kaj individua

Nuntempe la prirespondigo ĝenerale okazas frontale, en formo de konversacio. Dum tiu konversacio ĉe kelkaj lernantoj (kies nomojn la instruisto povas menciil en la horskizo antaŭ la studhoro) la instruisto haltas pli longe kaj pli detale por paroligi ilin. Post tiu kontrolo konversacio la instruisto pritaksu la laboron kaj klasifiku almenaŭ 4—5 lernantojn.*

§ 33 La enkonduko de la nova materialo okazas en konversacia formo: La instruisto gvidas tiel la konversacion, ke dume aperu la novaj elementoj (kaj leksikaj, kaj gramatikaj), kiujn li intencas enkonduki. La lernolibroj E/1 kaj E/2 konkrete helpas tiun laboron per la enkondukaj ekzercoj, situantaj antaŭ preskaŭ ĉiu leciono.

Dum la demandado la instruisto devas observi la sekvajn principojn:

- demandu ĉiam la tutan klason, kaj nur poste alvoku iun;
- demandu kaj la bonajn, kaj la malbonajn lernantojn: la respondoj de bonaj lernantoj estas modelaj. Sed ankaŭ la malbonaj rajtas kaj devas partopreni en la konversacio. Alvoku ne nur tiujn, kiuj prezentiĝas!
- la demando estu konkreta, klara kaj tuj komprenebla. Ĝi veku la intereson de la tuta klaso;
- la demando estu informdona.

En la komenca periodo ni ne havas eblecon meti tiajn demandojn pro la manko de lingva materialo. En tiu periodo ĝenerale estas uzataj „ekzercaj demandoj”, ekz. „Kia estas la kreto?” (La lernanto ja scias, ke ankaŭ la demandinto scias tion, do, la demando ne havas valoron el la vidpunkto de la informajo, nur el lingva-ekzerca vidpunkto. Tion ni ĝenerale ne demandas en la ĉiutaga vivo. — La demando: „Kie laboras via patro?” estas jam informdona, ĉar la instruisto ne scias, kie laboras la patro de la demandito, do, la interesiĝo estas natura!)

Oni uzas ĝenerale en la komenca periodo mallongajn, specialajn kaj alternativajn demandojn. La specialaj demandoj komenciĝas per K- komenca tabelpronomo kaj la demandito devas ion aldoni al la demanda frazo. Ekz.: „Kion faros vi dimanĉe?” — „Dimanĉe mi

* La klasifikaj (notoj) estas: 5 = bonega, 4 = bona, 3 = meza, 2 = kontentiga, 1 = nekontentiga

ripozos”. Estas la alternativa demando (komenciĝanta per ĈU?), la respondo simple ripetas parton de la demando. „Ĉu dimanĉe estas ripoztago? — Jes, . . .” La didaktika valoro de specialaj demandoj estas pli alta, sed ankaŭ la alternativaj demandoj helpas la aŭtomatigon de lingva materialo.

La respondoj estas lakonaj, mallongaj, kompletaj kaj kompletigitaj.

Ĉu Esperanto estas facila?	Lakona respondo: Mallonga respondo: Kompleta respondo: Kompletigita respondo:	Jes. Jes, ĝi estas facila. Jes, Esperanto estas facila lingvo. Jes, Esperanto estas ne nur facila, sed ankaŭ belsona lingvo.
-------------------------------	--	--

En la pli postaj periodoj, por alĉutimigi la lernantojn al la kompreno de pli longaj demandoj, oni povas kompletigi ankaŭ la demandojn per kutimaj parolturnoj, ekz.:

Bonvolu al mi diri . . .
Kiu povas diri al mi . . .
Mi estus tre dankema, se iu el vi . . .

Tiu formo de prezento de la materialo estas samtempe ankaŭ la unua de ĝia ekzercado. Dum la prezento kaj la unua ekzercado oni uzu abunde aŭdo-vidajn instruhelpilojn (Vidu la 38-an paragrafon).

§ 34 La legaĵoj kaj legajellaborado

La legaĵoj, kiel kompaktaĵoj tekstoj, sistemigas la prezentitan kaj antaŭekzercitan materialon, servas kiel bazo de posta ekzercado kaj aktualigo, donas modelon de ĝusta stilo kaj aplikado de la lernita lingva materialo.

Ĝenerale ĝis tiu momento, kiam komenciĝas la legado, la lernolibroj estas fermitaj.

La demonstra-legado: en la komenca periodo unue legu la instruisto, kaj la lernantoj sekvu per okuloj la tekston en la lernolibroj. Dum la demonstra legado la instruisto staru aŭ sidu (nepre ne promenu); ne rapidu (sed ne tro malrapide kaj ne ripetadu); la tonmodulato estu simpla, klara kaj esprimplena, la voĉforto mez-laŭta.

Post la instruisto povas legi la tuta klaso ĥore aŭ lernantoj individue po unu alineo.

En la plipostaj periodoj povas demonstri la legadon ankaŭ la lernantoj, sed nur se la teksto de la legaĵo estis antaŭpreparita dum la antaŭekzercoj. La legado multe plifaciligas kaj plisimpliĝas, se la lernantoj konas la aŭdo-motorajn korpajn de la legendaj vortoj. Tekston, enhavantan nekonatajn vortojn oni povas legi nur en la meza periodo de la instruado. En tiu periodo oni devas eĉ legi neantaŭpreparitajn tekstojn kaj iom post iom alĉutimigi la lernantojn kompreni ankaŭ la antaŭe ne analizitajn tekstojn. (La antaŭpreparo povas konigi nur la novajn elementojn de la legotaĵo: la novan leksikon kaj gramatikon, sed nenikaze malkaŝi la eventon de la legotaĵo!) La komprenon de la neantaŭpreparitaj tekstoj helpas la t. n. „orientiloj”: la orientiloj estas tiuj elementoj en la teksto, kiuj unuavide helpas rekoni la strukturon. Tiaj estas ekz.: la verbo ESTI, la finaĵoj -O, -ON, -OJN, -A, -AN, ktp. Relativaj orientiloj estas: la pronomoj, prepozicioj, konjunkcioj kaj subjunkcioj kaj la afiksoj. Ni alĉutimigu dekomence la lernantojn, ke ili klopodu kompreni tion, kion ili legas (— ĝenerale la lernantoj kutimas priantenti nur la teknikon de la legado kaj eĉ ne klopodas kompreni la tekston).

La plej bona prezentado de nova legaĵo estas: aŭskulti surbendigita tekston de la legaĵo, legita de modele parolanta, elstara pedagogo.

Formoj de legajellaboradoj:

- meti demandojn al la teksto;
- kompili la planon de la teksto;
- titoligi la opajn partojn (alineojn);
- elekti el la teksto la frazojn, karakterizantajn la personojn;

- e) dramigo: se la legaĵo estas dialog-forma, oni disdonu la rolojn. La kunligan tekston legu iu tria lernanto.
- f) surscenigo: la lernantoj ludas la rolojn de la agantaj personoj el la legaĵo;
- g) aktualigo: transformado de la legaĵa situacio en la ĉiutagan situacion de la lernanto;
- h) transformado kaj kompletigo: oni povas transmeti la eventon en la preteriton aŭ futuron; elpensi la antaŭ-okazintaĵojn kaj la sekvon de la rakonto ktp.

La traduko ne estas ekzercadformo. Oni tradukigu nur tiam, se la instruisto ne estas konvinkita pri la senmanka kompreno de la teksto. Sekve, la traduko estas unu el la formoj de la kontrolo. Sed, antaŭ ol tradukigi, ni devas elĉerpi ĉiujn aliajn ekzerco-tipojn, kontroleblecojn.

En la mezaj kaj superaj kursoj aperas la ampleksaj, nepreparitaj tekstoj. Dum ilia ellaborado ni devas nepre instrui al niaj gelemantoj la uzadon de vortaroj. (La ĝenerala eraro de la lernantoj ĉi-koncerne estas, ke ili senkritike transprenas la unuan signifon de la vorto — ne observante la sintagmon!)

La dumhora vortara laboro kutime konsistas el tio, ke la instruisto surskribas la prezentiĝantajn novajn vortojn sur la tabulon, kaj la lernantoj kopias ilin en siajn vortar-kajerojn. En la postaj periodoj la lernantoj povas memstare prepari la tekstojn. En tiaj kazoj estas konsilinde, skribi en vortarkajerojn ne nur la izolitan vorton, sed, unue la frazon aŭ almenaŭ la sintagmon, en kiu la nova vorto troviĝas en la teksto, kaj poste la izolitan vorton. Ekde la meza periodo oni povas jam difini, ĉirkaŭskribi aŭ alimaniere priskribi la sencon de la vorto, aldoninte ĉiam ankaŭ la gepatro-lingvan tradukon. Ekde la meza periodo oni devas instrui al la lernantoj ankaŭ la vortaruzon, aranĝi kelkfoje en la klaso konkursojn pri la plej rapida kaj plej ĝusta vortaruzo.

Ni devas al kutimigi niajn lernantojn al la abunda hejma legado. Oni povas legigi la lernantojn je lernolibraj tekstoj (ekz.: en la klaso oni ellaboras la tekston ĝis ĝia plej interesa parto, la sekvan parton oni designas por hejma legaĵo), sed ankaŭ je ĵurnaloj („Nia voĉeto“, „Planteto“ ktp.). La legitaĵojn poste la lernantoj prezentas al la klaso en formo de raportajo, recenzo, referaĵo ktp.

§ 35 **La ekzercado** estu ĉiam kompleksa, t. e. leksika-gramatika aŭ gramatika-leksika. Tion postulas ankaŭ la baza principo de la lingvoinstruado: instrui lingvon per lingvo en sia funkcio! La baza ekzercadunuo estu ĉiam la frazo! Kaj la gramatikon kaj la leksikon ni devas konsciigi al la lernantoj en frazoj. La „skeleto“ de la frazo evoluas: de la komencaj, simplaj frazotipoj al pli kompleksaj. Sed ĉiu frazo en si mem estas prototipo de senfina ĉeno de samstrukturaj frazoj. Plej oportune ni povas preterlasi la instruadon de gramatika-teorio, se ni prezentas kaj ekzercas la materialon laŭ frazstrukturoj.

Ekz. la sekvaj frazoj estas samstrukturaj:
 En la ĝardeno estas multaj floroj.
 En la klaso lernas diligentaj knaboj.
 En la urbo konstruiĝas modernaj domoj.

La frazstrukturo estas:
 EN LA ... -O ... AS ... AJ ... -OJ.

La frazmodelo estas:
 $Pr + S + V_p + A_m + S_m$ (prepozicio, substantivo, verbo, adjektivo, substantivo)

La strukturismaj ekzercadformoj (didaktikaj operacioj):

- a) simpla anstataŭigo:
 La libro de la lernanto estas bona.
 La ... de la lernanto estas bona. (voĉo, kajero, konduto, prononco, noto) ...
 La libro de la ... estas bona. (patro, instruisto, amiko ...)
 La libro de la lernanto estas ... (bela, interesa, nova, ...)
 seria anstataŭigo:
 Somere ĉiu ... -as ripozi. (povas, deziras, volas, intencas, esperas ...)

- b) Transformado:
 de indika frazo en demandan, ordonan, deziran, nean;
 Transformado de tempo, persono, nombro, ktp.
 Ekz.:
 Li lernas diligente. Li lernu diligente! Bonvolu lerni diligente! Li ne lernas diligente. Ho, se li nur lernus diligente! Li lernis diligente. Ĉu li lernas diligente? ktp.
- c) Integrado: kunitrado de du frazoj en unu.
 Ekz.:
 Jen kostumo. Jen mia amiko.
 Jen la kostumo de mia amiko.
 Li promenas. Li legas. — Li legas promenante.
- d) Reduktado: plisimpligo de la strukturo.
 Ekz.:
 Mia patro laboras en la fabriko. = Li laboras tie.
- e) Ekspansio — plivastigo, plietendo de la strukturo:
 Ekz.:
 Li laboras . . . kie, kiam, kiel, kun kiu, de kiam ĝis kiam, ktp.
 Alia formo de la ekspansio (laŭ diversaj niveloj):

La knabo		skribas.
		leteron.
	volas skribi	leteron.
	estas skribanta	leteron.
		skribanta leteron, estas en la ĉambro.

Kaj la instruisto kaj la lernanto devas al kutimigi al tiu ekzercadformo: malkaŝi la strukturon, alproprigi la modelon kaj la kapablon variigi ilin.

§ 36 **La strukturismaj ekzercoj** ebligas: la aŭtomatigon de la lernita materialo, la produktivigon de la receptiva-reproduktiva materialo kaj pretigas ĝin al la praktika uzebleco en la ĉiutaga vivo.

La dua grava principo, kiun oni devas priatenti dum la postekzercadoj estas: la praktika uzo de la lernita materialo. Tio signifas, ke oni devas „eliri el la lernolibro“ kaj transponi la materialon en la ĉiutagan vivon de la lernantoj. Atingi tion oni povas nur, se en la klaso regas vere Esperant-lingva atmosfero. Realigi tion, krei spritajn, naturajn, vivajn situaciojn — jen estas la plej malfacila tasko de la instruisto. (Unu el la rimedoj por krei Esperant-lingvan atmosferon estas la konsekvenca uzo de Esperantlingvaj organizaj esprimoj jam ekde la unua studhoru, eĉ se tio estas ekster la lernata aŭ lernita materialo. Iom post iom la lernantoj komprenos ilin kaj sentos ilin tute naturajn. Ekz.: Kiu forestas? Venu al la tabulo! Fermu la librojn! ktp.)

§ 37 **Parolante** pri la ekzercad-formoj ĝis nun temis nur pri parolaj ekzercoj. Generale la skribaj ekzercoj okupas nur duan lokon post la parolaj, sed estus eraro tute ne ekzerci la produktivan skribon. En la nuna praktiko la skribado ĝenerale servas nur kiel formo de kontrolo (ankaŭ la hejmaj skribaj taskoj estas plie kontrolkarakteraj ol ekzercaj). Sed ni devas elformi ankaŭ la skribkapablojn! Kaj elformi iun kapablon oni povas nur per la samspeca ekzercado: parolkapablon per parolo, skribkapablon per skribo. Ekz. skribi planon de iu legita teksto, aŭ fari demandaron al la teksto, tion oni povas ne nur hejme sed ankaŭ en la klaso. Eĉ tiamaniere oni povas laborigi samtempe la tutan klason!

§ 38 La instruhelpiloj

„Montru bildon kaj eĉ la mutulo ekparolas“ (Usinskij). Laŭ la statistiko la homoj akceptas

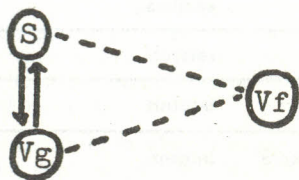
la novajn konojn pere de la sensorganoj laŭ la sekva proporcio:

vidsenso	— 87,0 %
aŭdo	— 7,0 %
flaro	— 3,5 %
palpo	— 1,5 %
gusto	— 1,0 %

Tiu statistiko montras la gravan rolon de la videfektaj instruhelpiloj. (Jam antaŭ jarcentoj „malkovris” tiun fenomenon J. A. Komensky.) Inter la videfektaj helpiloj ni devas distingi du specojn:

- la lingvan demonstrilon — t. e. la tekstojn;
- la objektajn demonstrilojn — t. e. en la naturo laŭ bildo montri la objekton.

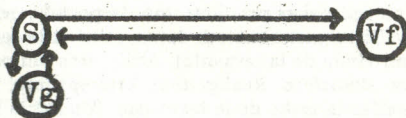
La videfektaj instruhelpiloj helpas la forigon de gepatra lingvouzo: anstataŭ la traduko oni simple montras nature aŭ bilde la objekton (se ĝi estas montrebla). Samtempe la demonstrado helpas elformi rektajn asociativajn rilatojn inter la sonkorpo (grafika korpo) kaj signifo. En la gepatra lingvo tiuj du aspektoj estas adekvataj (la sonkorpo kaj signifo). En la fremda lingvo ne. La celo de la ekzercado estas adekvatigi ilin. Skeme (laŭ Franke)* tiu fenomeno aspektas jene:

S = signifo, Vg = vorto en gepatra lingvo, Vf = vorto en fremda lingvo.

La rilato $S \longleftrightarrow Vg$ estas adekvata.

Lernante la fremdan vorton la procezo evoluas jene: kiam la lernanto vidas la objekton en lia memoro aperas la vorto gepatrolingva. Ekz.: „ceruzo” kaj nur post tiu formo aperas „krajono”, t. e. inter la signifo (realaĵo) kaj ĝia lingva bildo (vorto) intervenas la gepatra lingvo:

Nia celo estas krei rektan rilaton inter la objekto kaj ĝia vortbildo en fremda lingvo, do, transformi la vicon: $S \rightarrow Vg \rightarrow Vf$ aŭ $Vf \rightarrow Vg \rightarrow S$ en $S \rightarrow Vf$ respektive $Vf \rightarrow S$, t. e. krei rektan asociativan rilaton. Tion helpas la videfektaj (kaj aŭdo-videfektaj) demonstriloj.

§ 39 La demonstrilojn (instruhelpilojn) oni povas grupigi:

- laŭ ilia karaktero:
tradiciaj: nigra tabulo, kreto, lernolibro, kolorkreto, bildoj, fotoj, geografiaj karto, modeloj, specimenoj, ludiloj, objektoj naturaj;
modernaj-teknikaj: diapozitivo, epidiaskopoj, gramofono, magnetofono, radio, filmo, televido...
- laŭ ilia efeto: vid-efektaj; aŭd-efektaj; vid-aŭd-efektaj.

* Die praktische Spracherlernung, Leipzig, 1896, p. 31

Jen kelkaj bazaj principoj de ilia uzo:

- Ne okazu studhoru sen la uzo de iu demonstrilo!
- Elektu la ĝustan, konvenan helpilon, konforme al la aĝo, intereso, inteligento kaj ĝenerala kapablo de la lernantoj.
- La instruhelpiloj efikas nur pere de la instruisto: la plej simpla demonstrilo (ekz. skatolo, peco da gumo) fariĝas mirakla demonstrilo en la manoj de lerta instruisto kaj la plej moderna teknika helpilo valoras nenion, se ĝi ne estas uzata ĝuste kaj lerte.

La studhorojn oni devas zorge antaŭprepari. Se la instruisto demonstras diafilmon aŭ aŭdigos magnetofonbendon, li devas antaŭ la studhoru rigardi respektive aŭskulti ĝin. La teknikajn helpilojn instalu dum la paŭzo, je la komenco de la instruado ili estu uzpretaj.

§ 40 Laŭ la KA-metodo la instruhelpilojn oni devas intense uzi dum la instruprocezo, ili helpas la instruiston en lia laboro, sed ne anstataŭas lin. Elformiĝis du konceptoj, kiuj preskaŭ ekskluzive bazigas la instruprocezon sur aŭdo-vidajn instruhelpilojn: la t. n. lingvolaboratorioj kaj la t. n. „aŭdo-vida, struktur-globala metodo” de Guberina kaj Rivenc (la t. n. Saint-Clouda skolo).

En la lingvolaboratorioj ĉiu lernanto havas sian apartan budeton, instalita kun magnetofono kaj interligita kun la instruisto. Sekve, dum la sama tempodaŭro ĉiu lernanto povas labori kaj solvi pli da taskoj ol dum la tradicia instruado. La kursano povas ĉiam sin kontroli pere de la surbendigita modelo. La laboratoriaj ekzercoj tre sukcese kontribuas al la elformiĝo de kapabloj, sed ne povas anstataŭi la klaslaboron.

Laŭ la Saint-Clouda-metodo ĉiu leciono konsistas el 3 partoj:

- dialogo laŭ ĉiutaga situacio;
- gramatik-karakteraj struktura dialogoj;
- konversacio.

Sekve, la instruado okazas en tri fazoj:

- enkondukaj ekzercoj;
- gramatikaj-strukturoj;
- konversacio.

La a) kaj b) fazo diseriĝas jene:

- Prezento: oni projekcias 2 foje la diafilmon, kaj sinkrone oni aŭskultas la magnetofonan tekston (15—30 bildkadroj respektive frazoj);
- Kompreno — sen uzo de gepatra lingvo;
- Imito: La kursanoj post magnetofono ripetas la frazojn, rigardante la bildojn;
- Firmigo: oni aŭskultas kaj rigardas la materialon po opaj partoj 10—15 foje kaj tiomfoje ripetas ĝin la gekursanoj.
La instruisto parolas nur dum la 2-a faz-ero.)

Sammaniere oni ekzercas la b) fazon. En la c) fazo oni aktualigas la tutan materialon, transmetante ĝin en la konkretan situacion de la gekursanoj.

Resume: Dum la instruado la aŭdo-vidaj efektoj estas maksimume elĉerpataj. La instruiston helpas gvidlibro, enhavanta instrumetodajn konsilojn kaj la tekstojn. La kursanoj ne ricevas tekstojn: ili havas programatajn kajerojn kun presitaj ekzercoj kaj taskoj. Ĝis la 16-a leciono la kurso okazas ekskluzive per la priskribita metodo, poste oni komencas la legajellaboradon, la skribon kaj la legon. La instrumaterialo estas strikte organizita: enhavas 1500 leksemojn de la cel-lingvo. Tradukadon ĝi tute ne uzas. Por la lerneja instruado tiu varianto ne estas tre taŭga. Des pli por la plenkreskulaj kursoj. Sed la plenkreskuloj ŝatas ankaŭ pensadi pri la fenomenoj, serĉi interrilatojn, konscii pri la lernitaĵo. Tion la metodo ne ebligas. Same ne ebligas hejman laboron kaj preteratentas la gepatro-lingvan bazon.

Estas grava pedagogia tasko de la instruisto konsciigi, ke la fremda lingvo ne estas simple unu el la studobjektoj, kiun ni lernas, faras taskojn ktp. La lingvo estas kompleksa sistemo de konoj kaj kapabloj, kaj alproprigi ĝin povas nur tiu, kiu ekzercas sin ĉiutage kaj uzas ĉiun eblecon tiucele. Tiu, kiu okupiĝas pri la lingvo nur tiujn du tagojn en la semajno, kiam havas instruhorojn, neniam kapablos regi ĝin. Pro tio la eksterklasa okupiĝo tre gravas. Estas kelkaj formoj, kiujn povas organizi mem la instruisto:

- a) **Kluba vivo:** studrondoj, kluboj, ktp., kie oni parolas nur Esperante, aranĝas programojn kaj organizas eblecojn por praktiki la lingvon. (En la hungaraj lernejoj la akceptita formo estas **fakrondetoj**, organizitaj de KISz-organizaĵo — du horoj ĉiun duan semajnon);
- b) **Ekskursoj:** vizito de muzeoj, urbopartoj aŭ en arbaron — kaj dume uzi nur Esperanton. Oni devas ilin antaŭprepari (Kion ni vidos?) kaj poste oni povas verki pri ĝi mallongajn raportojn, artikolojn por la murgazeto ktp.;
- c) **Hejmaj legaĵoj:** ni eduku niajn lernantojn ŝati la librojn, ĵurnalojn, legi intense kaj taksu tion, kion ili legis.
- d) **La korespondado** estas la plej grava formo de krominstruhora laboro.

La adresateco de la letero kreas kvazaŭ-dialogan situacion, la temojn la lernantoj elektas mem, do apartenas al ilia interesrondo kaj la leter-stilo estas tre proksima al la stilo de ĉiutaga parolo. La korespondadon postulas kaj la pedagogia kaj la didaktika celo de la Esperanto-instruado. La amika korespondado kontribuas al la edukado de internaciismo. Ĝi stimulas la intereson al lingvolernado kaj estas la plej bona okazo ekzerci la produktivan skribkapablon.

La korespondadon oni komencu nur tiam, kiam la lernantoj jam kapablas memstare esprimi siajn pensojn, eĉ se nur limigite (estas konsilinde komenci la korespondadon per bildkartoj kun mallongaj tekstoj).

La leteroj estu enhavaj. Ili povas esti bonhumoraj, sed neniam banalaj aŭ ŝablonaj. La lernantoj volonte skribas pri si, pri la familio, hejmo, lernejo, ludoj kaj amuzoj, ili volonte interŝanĝas bildkartojn, poŝtmarkojn, fotojn. Pliposte ili skribas pri la lando, literaturo, historio, geografio, kutimoj, muziko, kino, ktp.

La leterojn skribu mem la lernantoj. La instruisto prizorgu nur la finan trarigardon, kiu tuŝu nek la individuecan enhavon, nek la esprimmanieron, sed zorgu nur, ke la lingvo estu korekta kaj la formo konvena.

La leksiko ĉirilate estas kompletigenda per la kutimaj formuloj de la epistola stilo: alparoloj, salutoj, leterkomencaj formuloj, danko, pardonpeto, leterfinaj formuloj. Estas konsilinde gvidi apartan korespondan-taglibron, en kiu oni registru la senditajn leterojn, sendaĵojn, kolektas la valorajn formulojn el la ricevitaj leteroj ktp.

Ciu ricevita letero estas respondenda, kaj la eventualaj sendaĵoj rekompencendaj.

Krom la individua korespondado oni povas organizi korespondadojn inter grupoj, klasoj, studrondetoj per komune verkitaj leteroj. Sincera kaj afabla korespondado povas gvidi al amikiĝo de du grupoj (klasoj), eĉ al reciproka vizito!

La korespondado, renkontiĝoj, ekskursoj, ekspozicioj, kultur-artaj aktivecoj de diverslandaj lernantoj demonstras ankaŭ la praktikan valoron de Esperanto-instruado. Pro tio la III-a Kunordiga Konferenco por enkonduko de Esperanto en lernejojn komisiis al Bulgara Lerneja Komisiono organizi centron por kunordigi kaj gvidi tiun laboron. La lernejoj, en kiuj Esperanto estas instruata, nepre interrilatu kun la centro kaj aktive partoprenu tiun agadon!

Enkonduko

- § 1 Metodo
- § 2 Celo
- § 3 Karaktero
- § 4 Formo
Esperanto en lernejoj
- § 5 Faktoroj
- § 6 Lingvo — parolo

La studmaterialo

- § 7 La segmentado de lingva materialo; minimumoj
- § 8 La organizado de la segmentita materialo

Instrumetodaj konceptoj

- § 9 Analiza — sinteza; gramatika — traduka
- § 10 F. Gouin
- § 11 Reformo; la rekta metodo
- § 12 Cseh-metodo
- § 13 Bazprincipoj
- § 14 Kurs-komencaj variantoj
- § 15 Miksaj metodoj
- § 16 La KA-metodo

La instruado de la lingva materialo

- § 17 Fonetiko kaj grafiko
- § 18 Leksiko, semantigo
- § 19 Kvanto de leksemoj
- § 20 Gramatiko: indukto-dedukto
strukturoj
- § 21 Funkcia principo

La elformiĝo de kapabloj

- § 22 La kvar-kapabloj
- § 23 La informacia akto
- § 24 La legado: laŭta — muta
- § 25 Analitika kaj sintetika legado
- § 26 Skribo
- § 27 Parolo kaj kompreno

La lerneja praktiko

- § 28 Instruprogramo (instruprojekto)
- § 29 Instruplano
- § 30 Instruhoroj: hortipo
- § 31 Specialaj instruhoroj
- § 32 Miksaj instruhoroj
- § 33 Enkonduko de nova materialo
Demandoj kaj respondoj
- § 34 Legajoj kaj legajellaboradoj
- § 35 Ekzercado: parola, strukturisma
- § 36 Ekzercado: funkcia principo
- § 37 Skribaj ekzercoj
- § 38 La instruhelpiloj
- § 39 La demonstriloj
- § 40 Lingvolaboratorioj; La Saint-Clouda metodo
- § 41 La krominstruora laboro

INTERNACIA PEDAGOGIA REVUO (IPR)

Oficiala organo de la
Internacia Ligo de Esperanto-Instruistoj (ILEI)

Aperas trifoje po jare

Abonprezo 6,— GM, unuopa kajero 3,— GM

Eldonejo: Ludwig Pickel, Postfach 2113, D-85 Nürnberg 1, Germanujo
Poŝtĉekkonto Nürnberg 819 56

Bankkontoj: Stadtparkasse Nürnberg 90 157
Bayerische Vereinsbank Nürnberg 5 606 489

Aŭstra bankkonto: Österreichische Länderbank Bregenz 8 891 611

Svisa bankkonto: Schweizerische Volksbank St. Gallen 629 240

La abonprezon oni pagu al la eldonejo

Tarifo por anoncoj:

1 paĝo	250,— GM	1/2 paĝo	125,— GM
1/4 paĝo	80,— GM	1/8 paĝo	40,— GM

Anoncetoj —,25 GM po vorto

ESPERANTO

lingvo de la sporto

Hallo Freund

Saluton amiko

Hello Friend

**Gespräch
zwischen
Sportlern**

**Konversacio
inter
Sportuloj**

**Conversation
between
Sportsmen**

Konversacia frazlibreto por sportuloj kaj amikoj de la sporto en Esperanto, Germana kaj Angla.

Aŭtoro Ralph L. Harry, aŭstralia ambasadoro en Bonn.

Formato DIN A 5, 32 paĝoj, **prezo 4,— GM**

Inversa Vortaro de Esperanto

laŭ la 6a eldono de Plena Vortaro de Esperanto kun suplemento, kompilita per komputero de D-ro Klaus Schlueter

Formato DIN A 5, 40 paĝoj, **prezo 4,— GM**

Metodiko de la Esperanto-instruado

de Rudolf Rakuša

Gvidilo por instruantoj de la lingvo internacia

Formato 13 x 20 cm, 189 paĝoj, **prezo 6,— GM**

Mendu ĉe **Ludwig Pickel**, Postfach 2113, D-85 Nürnberg 1, FRG